

לקוטי תורה המבואר

מאמרים
על פרשיות התורה ומועדי השנה

מלוקטים מספרי
תורה אור ולקוטי תורה

ד"ה כי תצא למלחמה על אויבך
עניינה של האשת יפת תואר בנפש האדם

מחולק לסעיפים עם פיסוק מלא,
בהוספת ביאורים, פיענוחים, הערות וצינונים

פרשת כי תצא

שנה ג' | גליון קי"ז

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים וארבע לבריאה

©
כל הזכויות שמורות
למערכת ליקוטי תורה המבואר

הרב לוי געלב
עורך ראשי

הרב מנחם דאברוסקין – הרב ברוך וילהעלם
עורכים

בשורה טובה

לשמוע ולהוריד אלפי שיעורים בחסידות, בתניא, דרך מצותיך,
לקוט"ת ותו"א ועוד, באודיו או בכתב
נא לבקר באתר החדש והמפואר אוצר החסידות
otzerhachassidus.com

לקבל הגליונות באימייל או להקדיש הגליונות הבאים
718-650-6295 (+1)
LikuteiTorah@otzerhachassidus.com

לפרטים אודות מוקדי ההפצה בארה"ק וכן להשתתף בהוצאת ההפצה בארה"ק
050-4109309
L109309@gmail.com

י"ל ע"י

הרב לוי געלב
310-938-4016 (+1)
info@maamaronline.com

מכון לעבדך באמת
בארה"ב 718-650-6295 (+1)
בארה"ק 050-4109309
info@otzerhachassidus.com

פתח דבר

בשבת והודיה לה', מוגש בזה לפני ציבור הלומדים, מאמר "ד"ה כי תצא למלחמה על אויבך", בסדרת "לקוטי תורה המבואר", שהוא פירוש וביאור על מאמרי חסידות דפרשיות השבוע ומועדי השנה, מלוקטים מספרי תורה אור ולקוטי תורה לרבינו הזקן נבג"מ זצוקללה"ה. ומטרתו להקל בלימוד ה'חסידישע פרשה' בכל שבוע.

הביאור מבוסס על המאמרים המיוסדים על דרוש זה וכן על עוד 'הנחות' מאותו הדרוש (כגון: מספר מאמרי אדמו"ר הזקן, תורת חיים, מאמרי אדמו"ר האמצעי, אור התורה וכו'). כמו כן נכתבו "ביאורי מושגים" - הסברה רחבה של מושגים יסודיים בחסידות, המופיעים במאמר.

גם ביאורי המושגים מיוסדים על מקומות אחרים בדא"ח אשר שם מבואר הענין באריכות וביאור יותר (כידוע ש'דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר').

כפי שנראה לעין הקורא, נשתפרו הקונטרסים בתוספת מרובה על העיקר ממה שהיו, בעריכת המאמרים ע"י צוות משפיעים שיחי', עימוד ועיצוב חדש, וגם הגהה יסודי שיהיה נקי ומנופה מכל טעותי הדפוס, ועוד הרבה תיקונים אשר כל הרואה יאמר ברקאי.

לבקשת רבים, ניתן לקבל הקונטרסים מדי שבוע בשבוע באימייל, לקבלו נא לשלוח אימייל לכתובת: subscription@otzerhachassidus.com, וכן אפשר להוריד את הקונטרס, וכמו כן גם הקונטרסים האחרים שי"ל על ידינו בכתובת: otzerhachassidus.com.

כבר אמר דוד המלך ע"ה "שגיאות מי יבין", יתכן כי נפלו אי הבנות בעניינים המבוארים או טעותי הדפוס וכדומה. על כן שטוחה בקשתנו בפני ציבור המעיינים בקונטרס - לשלוח את הערותיהם ונתקנם בבוא העת אי"ה.

כתובת למשלוח הערות: likuteitorah@otzerhachassidus.com

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

ה' אלול – ה'תשע"ד

בברכת שבתא טבא

הרב לוי געלב

מכון לעבדך באמת

ד"ה
כי תצא למלחמה
על אויבך

עניינה של האשת יפת
תואר בנפש האדם

תוכן המאמר

פרק א:

שעת צלותא שעת קרבא.....ז

פרק ב:

ב' דרגות במלחמה הרוחנית בין הנפש הבהמית והנפש האלקית.....ט

פרק ג:

האהבה שמבחי' חיצוניות הלב - התבוננות באור הממלא.....יב

פרק ד:

האהבה שמבחי' פנימיות הלב - גילוי אור הסובב בנפשו.....יז

פרק ה:

ביאור הפסוקים 'כי תצא למלחמה'.....כח

פרק ו:

הפיכת המדות לקדושה ע"י גילוי עצמות נקודת הלב.....כו

פרק ז:

הדרך לגלות עצמות נקודת הלב.....לב

פרק ח:

ביאור ענין הפנימי של "והבאתה אל תוך ביתך".....מ

פרק ט:

ביאור ענין גילוח שערות הראש, וגזיזת הצפרניים בעבודת האדם.....מב

פרק י:

ביאור ענין הפנימי של "והסיר את שמלת שבי".....מה

ב"ה. לקו"ת פ' תצא, ד"ה כי תצא למלחמה על אויבך וגו' [לה, ג – לו, ג]

פרשה תצא

כי תצא למלחמה על אויבך וגו'. הנה איתא בזוהר שעת צלותא שעת קרבא, לה ג ומלחמה זו היא מה שכתוב מלחמה לה' בעמלק מדר דר, שבכל דור ודור ובכל יום ויום צריך להיות מלחמה זו בנפש האדם, כי זה לעמת זה

והנה, בתחילת הכתוב מזכיר ענין המלחמה, ותחילה יבאר ענין מלחמה זו ברוחניות, ועל פי זה יובן הפירוש הפנימי של פרשה זו:

הנה, איתא בזוהר³: **"שעת צלותא שעת קרבא"** - שעת התפילה היא זמן של מלחמה. דהיינו, שהתוכן הפנימי של התפילה הוא המלחמה הרוחנית של הנפש האלקית נגד הנפש הבהמית.

ומלחמה זו היא מה שכתוב⁴ **"מלחמה לה' בעמלק מדר דר"**, שבכל דור ודור ובכל יום ויום צריך להיות מלחמה זו בנפש האדם - כפי שיתבאר בהמשך המאמר, הענין הפנימי של 'עמלק' הוא הרע שבכל אדם. וזהו הביאור הפנימי בפסוק **"מלחמה לה' בעמלק מדר דור"**, שמלחמה זו - נגד העמלק שבכל או"א - היא מלחמה נצחית נוהגת תמיד בכל דור ובכל יום ובפרט

פרק א

שעת צלותא שעת קרבא

"כ"י תצא למלחמה על אויבך וגו' [ונתנו ה' אלהיך בידך ושביתי שביו. וראית בשביה אשת יפת תאר, וחשקת בה, ולקחתך לך לאשה. והבאתה אל תוך ביתך, וגלחתה את ראשה, ועשתה את צפרניה. והסירה את שמלת שביה מעליה, וישבה בביתך ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים, ואחר כן תבוא אליה ובצלחתה, והיתה לך לאשה]"².

[פסוקים אלה מדברים אודות מצות אשת יפת תואר.

ומאמר זה יבאר את המשמעות הפנימית של כתובים אלו ושייכותם לעבודת השם של כל אחד מישראל.

1. הביאור של דרוש זה מיוסד על מאמרים אלו: הביאור למאמר זה שמופיע בלקו"ת לאחר מאמר זה.
2. הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בסה"מ תקס"ה ח"ב ע' תתכ. ע' תתלא ביאור. ושם ע' תתסה ביאור נוסף.
3. מאמר זה עם הגהות אחרות והוספות באוה"ת דברים כרך ה' ע' ב'ג, רק סעי' א-ב וחלק מסעיף ג והשאר חסר. והערות על הדרוש בפ' תצא ע' תתצג.
4. מאמרי אדה"א ע' תפא.
5. בענין יפת תואר ראה לקו"ש חי"ט ע' 506.
6. כמה מהענינים מהמאמר נתבארו בד"ה לך אמר לבי תש"כ (סה"מ מלוקט ח"ג ע' רפד ואילך).
7. דברים כא, י-יג.

3. ראה זח"א רח, ב. זח"ג רמג, א. ראה לקו"ת בלק עב, א (ח.מ. עבודת התפלה ד"ה לא הביט און ביעקב). לקו"ת תצא לד, ג (ח.מ. עבודת התפלה ד"ה כי תצא הא'). ראה סידור שער התפילה כג, ב. והנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בסה"מ תקס"ב ח"א ע' רסו. לקו"ת תצא לה, ג. והנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בסה"מ תקס"ה ח"ב ע' תתכ. סה"מ תקס"ו ע' שנב בשם הזהר. וראה זהר (רעיא מהימנא) פינחס רמג, א. ויחי רמ, ב. תקוני זהר ת"ג (כט, ב). אור התורה ויחי ח"ב תיט, ב. וראה ביאורי זהר מכ"ק אדה"צ [כרך ב] ויצא ע' תרצב בשם הרה"ק ר' אברהם נ"ע ממעוריטש. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קפ. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א תתכ. דברים ח"ג ע' א'עב.
4. שמות יז, טז.

עשה אלהים, נפש דקדושה, מעשה דיבור ומחשבה מדות ושכל דקדושה. וכנגדה נפש החיונית הבהמיות כו', ולאם מלאם יאמץ, וצריך האדם להגביר

בשעת התפילה" (מאה"ז תקס"ה ח"ב).

[כעת יבאר בפרטיות יותר ענין 'מלחמה'

זו, וענין ה'עמלק' שבכל אחד:]

כי "זה לעצמך זה עשה אלהים".⁵

פירוש: הקב"ה ברא את העולם כך שלכל דבר בקדושה יש דוגמתו בטומאה וקליפה. וכן הוא גם לגבי נפש האדם, וכפי שממשיך לבאר:

נפש דקדושה, מעשה דיבור ומחשבה, מדות ושכל דקדושה - אצל כל יהודי, יש נפש אלקית שכל רצונה ושאיפתה הוא להתדבק בהקב"ה ולהתקשר עמו, וכל כוחותיה - שכלה ולבה - וכל לבושיה - מחשבה דיבור ומעשה שלה, עוסקים רק בענייני קדושה ואלקות.⁶

וכנגדה - ו'לעומתה' - **נפש החיונית הבהמיות כו'** - נפש כזו שטבעה הוא בדוגמת בהמה, שרצונה ותשוקתה הוא ליהנות מעולם הזה, וה'כחות' וה'לבושים' (המחשבה דיבור ומעשה) שלה הם - רק בענינים גשמיים וחומריים.⁷ ולכן נקראת נפש זו 'נפש הבהמית' כי כשם שהבהמה מרגישה אך ורק את צרכיה הגשמיים וכל רצונה וחפצה היא רק למלאות תאוותה הגשמיות, כך נפש זו ('נפש הבהמית') רצונה וחפצה היא אך ורק בענינים גשמיים וחומריים. ונפש זו נקראת גם בשם 'נפש החיונית',⁸ כי "היא המתלבשת בדם האדם להחיות הגוף" (תניא פ"א). היינו, הנפש שתפקידה להחיות את הגוף הגשמי, הרי שכל עניינה של נפש זו הוא קשור עם גשמיות וחומריות.

"ולאם מלאם יאמץ".⁹

לפי פשוטו הכתוב מדבר על יעקב ועשיו שיצאו מהם שתי מלכויות, והכתוב אומר שאי אפשר ששתיהן ישו בגדולה אלא "כשזה קם זה נופל" (לשון רש"י עה"פ שם).

בפנימיות הענינים, 'יעקב' ו'עשיו' הם ב' הנפשות הנ"ל ('יעקב' הוא הנפש האלקית ו'עשיו' הנפש הבהמית) שנלחמות זו עם זו באופן ד'ולאום מלאום יאמץ' (כשזה קם זה נופל').

והמלחמה היא בזו שכל אחת מהן רצונה להתגבר על הגוף. "וכמו ששני מלכים נלחמים על עיר אחת שכל אחד רוצה לכבשה ולמלוך עליה דהיינו להנהיג יושביה כרצונו ושיהיו סרים למשמעתו בכל אשר יגזור עליהם. כך שתי הנפשות האלהית והחיונית הבהמית שמהקליפה נלחמות זו עם זו על הגוף וכל אבריו שהאלהית חפצה ורצונה שתהא היא לבדה המושלת עליו ומנהיגתו וכל האברים יהיו סרים למשמעתה ובטלים אצלה לגמרי. שיתלבשו כולם באברי הגוף ויהיה הגוף כולו מלא מהם לבדם ולא יעבור זר בתוכם ח"ו" (תניא פ"ט, ע"ש בארוכה).

וצריך האדם להגביר נפש דקדושה - עבודת האדם היא להתאמץ ולהתייגע להגביר את נפשו האלקית על נפשו הבהמית, שהנפש האלקית תנצח במלחמה הנ"ל, וגופו עם כל כוחותיו ולבושיו ישמעו רק לרצון נפש זו דקדושה.

8. המקור לכינוי זה הוא בדברי הראשונים - ראה שמונה פרקים להרמב"ם פ"א, ועוד.
9. בראשית כה, כג.

5. קהלת ז, יד. ראה גם סה"מ תרל"ח ע' קלד.

6. ראה באריכות תניא פרקים ג-ד.

7. ראה באריכות תניא פ"ו ואילך.

נפש דקדושה, ושעת מלחמה היא שעת התפילה, שאז הוא שעת הכושר למעלה וכו'.⁸

והנה איתא בזהר מאן דקטיל לחויא, יהבין ליה ברתא דמלכא, חויא, הוא נחש הקדמוני, בחינת עמלק. ומאן דקטיל לחויא, שנצח המלחמה.

ליה ברתא דמלכא' - מי שהורג את הנחש, נותנים לו את בת המלך.

[וביאור הענין בעבודת האדם:]

'חויא' - הוא 'נחש הקדמוני' - הנחש הראשון שהכשיל את חוה, שמורה על כללות ענין הרע והקליפה, היות "שממנו שורש מציאות הרע נמצא בעולם" (מאה"ז תקס"ה ח"ב), בחינת עמלק - שהרי אף על 'עמלק' נאמר 'ראשית גוים עמלק', שבחינת עמלק הוא השורש ומקור (ראשית) לכל הגוים והקליפות, בדוגמת ה'נחש' הנ"ל.

ו'מאן דקטיל לחויא' - שנצח המלחמה - נתבאר לעיל, ש'עמלק' קאי על הנפש הבהמית והרע שבכל אחד ואחד. לפ"ז מובן, דמאחר שנתבאר דבחינת 'נחש הקדמוני' הוא בחי' 'עמלק', יוצא דמה שנאמר בזהר "מאן דקטיל לחויא" (מי שהורג נחש) - קאי על מי שמצליח במלחמה הנ"ל שבשעת התפלה, המלחמה של הנפש האלקית להתגבר על הנה"ב ולשלוט על הגוף.

הנחות צמח צדק

א. עיין בפרשה ויחי על פסוק 'יהודה אתה' [תו"א מה, ב. באוה"ת דברים ב'ג הגהה זו באריכות. וראה בביאורינו בזה], שב' פרשיות דקריאת שמע 'שמע' 'והיה', הם בחינת ראובן (ואהבה, ראה ואהבה) ושמעון (והיה אם שמע, שמיעה ויראה), ו'אמת ויציב' הוא בחינת לוי, ושמונה עשרה הוא בחינת 'יהודה אתה' - ביטול בו' - יהודה מלשון הודאה שעניינה ע"פ חסידות הוא ביטול (כאדם המודה ומבטל את דעתו לדעת חבירו). ויש לומר, דלכן זמן קריאת שמע והזכרת יציאת מצרים, שהוא ענין 'אמת ויציב', הוא עד סוף שלשה שעות - ע"פ הלכה ניתן לאמרו רק עד אז, נגד ג' בחינות

ושעת מלחמה היא שעת התפילה, שאז הוא שעת הכושר למעלה וכו' - עת רצון למעלה לנצח במלחמה זו.⁹

השעה הראויה למלחמה זו להגביר את הנפש האלקית על הנפש הבהמית היא בשעת התפילה, כי בשעה זו יש נתינת כוח מיוחדת לאדם לנהל מלחמה זו ואמנם להצליח להגביר את נפשו האלקית על נפשו הבהמית. כי אז הוא שער 'מוחין דגדלות' למעלה, שעה שבה מאירים המוחין העליונים בצורה גלויה, וזה פועל שגם בנפש האדם שכלו של הנפש האלקית הוא במצב של התגברות והתחזקות, ובמילא אז יכול האדם להתבונן ולהעמיק דעתו בענייני גדלות השם ביתר שאת וביתר עוז, ועל ידי זה לעורר אהבה גדולה בנפשו האלקית ולהגבירה על נפשו הבהמית.¹⁰

פרק ב

ב' דרגות במלחמה הרוחנית בין הנפש הבהמית והנפש האלקית

והנה, איתא בזהר¹¹: 'מאן דקטיל לחויא, יהבין

לדבקה בו בקיום התורה ומצותיה מאהבה" (תניא פרק יב).
ביאור הענין של 'מוחין דגדלות' ראה בלקו"ת שה"ש (ל, ב), ובפ"י 'חסידות מבוארת' לתניא (שם).
11. ראה ת"ז סתי"ג כט, ב. תכ"א מג, א. תז"ח צט, ד.

10. וכלשון התניא בזה "[שעת התפלה] היא שעת מוחין דגדלות למעלה וגם למטה היא שעת הכושר לכל אדם שאז מקשר חב"ד שלו לה' להעמיק דעתו בגדולת א"ס ב"ה ולעורר את האהבה כרשפי אש בחלל הימני שבלבו

יהבין ליה מלעילא בחינת ברתא דמלכא. והענין, כי הנה במלחמה זו יש בה ב' בחינות, האחת היא מצד כח הנפש האלהית, שהיא שכל ומדות כו', ויש לה כח דקדושה להתגבר ולנצח המלחמה, ועל זה אמרו מאן דקטיל לחויא כו'. והב' היא מה שאין בכח הנפש מצד עצמה להתגבר, ועל זה אמרו יהבין ליה מלעילא, הוא בחינת מלחמה לה' בעמלק. וביאור ענין זה, הנה ברתא

גדלות השם והתעוררות מידות אהבה ויראה הבאה ע"ז.

ויש לה כח דקדושה להתגבר ולנצח המלחמה - הנפש האלקית יש לה כוח מיוחד לנצח מלחמה זו, כי באה מצד הקדושה. שכן קדושה היא הרי העיקר, ולקליפה אין חיות משל עצמה כי אם רק מה שמקבלת מהקדושה, ולכן יש נתינת כוח מיוחדת לקדושה בניצוח מלחמה זו נגד הקליפה. ועל זה - על מלחמה זו הבאה בכח האדם מלמטה למעלה - אמרו: 'מאן דקטיל לחויא כו' - שהורג את הנחש, הנפש הבהמית שבו, בדרך מלמטה למעלה, ע"י יגיעת האדם להתבונן בגדלות השם ולהתעורר על ידה באהבת ויראת השם.

והב' - בחינה הב' במלחמה זו:

היא מה שאין בכח הנפש מצד עצמה להתגבר - שאין בכוח השכל והמידות של הנפש האלקית לפעול את ההתגברות במידה גדולה כזו. ועל זה אמרו: 'יהבין ליה מלעילא' - שבאה כמתנה מלמעלה, ואינה באה בכח עבודת האדם עצמו.

הוא בחינת 'מלחמה לה' בעמלק' - לה' דווקא, היינו המלחמה הנעשית בכוח מלמעלה, התגברות מיוחדת שאין בכוח הנפש האלקית מצד עצמה להגיע אליה.

"וזהו מ"ש 'מאן דקטיל לחויא יהבין לי' ברתא דמלכא', כי ע"י הניצוח מלחמה שע"י

'יהבין ליה מלעילא בחינת ברתא דמלכא' - היינו, שהתוצאה מזה שהאדם מנצח את הנה"ב בשעת התפלה ('קטלא לחויא') מקבל הוא 'בת המלך'.

[כעת יבאר בארוכה מהו ענין זה של 'בת המלך':]

והענין - לבאר מהי בחינה זו של 'בת המלך':

[תוכן הביאור הוא שיש ב' בחינות אהבה, אהבה מבחי' חיצונית הלב, בה מאיר 'אור הממלא' של הקב"ה, ואהבה מבחי' פנימיות הלב, בה מאיר בחי' 'אור הסובב' של הקב"ה. האהבה שמבחי' חיצונית הלב באה מלמטה כתוצאה מעבודת האדם, משא"כ האהבה מבחי' פנימיות הלב באה מלמעלה כמתנה מהקב"ה, ואין בכוח האדם לעורר אותה בכוחות עצמו. ובחי' אהבה זו (האהבה מפנימיות הלב) היא בחינת 'בת המלך' הנ"ל.

ואת כ"ז יבאר כעת באריכות גדולה:]

כי הנה, במלחמה זו - בין הנפש האלקית והנפש הבהמית בשעת התפילה - יש בה ב' בחינות:

[תחילה יבאר מה הן ב' בחינות אלו באופן כללי, ואחר כך יבאר את עניינן בפרטיות ובאריכות:]

האחת - היא מצד כח הנפש האלהית, שהיא שכל ומדות כו' [דקדושה] - התבוננות בענייני

הנהנות צמח צדק

דראובן שמעון ולוי - כל שעה כנגד בחינה אחרת, ותפלת שמונה עשרה עד ארבע שעות - ע"פ הלכה - בחינה הרביעית ד'יהודה'.

דמלכא הוא נקודת ציון וכנסת ישראל, שכונסת ואוספת לתוכה הארת ישראל דלעילא,¹ והיא בחינת נקודת הלב ופנימיותו המתגלה בכללות נשמות ישראל בבחינת רעותא דליבא.

שהוזכר במאמר הזוהר שהובא לעיל (שזוהי הבחי' שנותנים כמתנה מלמעלה לאדם), הוא הנשמה של היהודי.

בפרטיות יותר, דרגא זו היא הפנימיות של הנשמה שיש בכל ישראל, נקודת ופנימיות הלב. וזהו שמבאר כאן שדרגא זו של 'ברתא דמלכא' היא 'נקודת ציון'. דהיינו, ש'ציון' הוא מלשון 'סימן' (כמו "ציון המצויינת" שאומרים בנוסח הושענות), ולכך נקרא 'פנימיות הלב' בשם 'נקודת ציון' "לשון סימן שהיא בחינת עדות וסימן בישראל על היותם עם ה' למסור נפשם נגד ה' ולעולם לא תכבה נרה לעולם ועד" (סה"מ תקע"א ע' רסד).

והדרגא זו נקראת גם בשם 'כנסת ישראל'. ד'כנסת' הוא מלשון אסיפה וקיבוץ. והפ' 'כנסת ישראל' נקודת ופנימיות הלב והנשמה, ש'כונסת' בתוכה בחי' ישראל דלעילא, אור עליון וגבוה מאד.

[נתבאר לעיל, שדרגת 'ברתא דמלכא' באה לאדם כמתנה מלמעלה לאחר שמנצח במלחמה בנפש הבהמית. ולאחר שהסביר שדרגא זו של 'ברתא דמלכא' היא נקודת ופנימיות הלב, יבאר מהו הביטוי בפועל, של התגלות בחי' זו:]

המתגלה בכללות נשמות ישראל בבחינת 'רעותא דליבא'¹³ – התגלות בחי' זו מתבטאת

הדעת היינו 'מאן דקטיל לחויא הנ"ל' הוא מלחמה שמצד [כחות] עצמו, ואז 'יהבין לי' ברתא דמלכא', ופי' יהבין לי' כו' היינו מלמעלה ולא מצד עצמו. [כי] א"א ששיג האדם זה מצד עצמו אלא מלמעלה הוא דיהבין לי' ברתא דמלכא זו שתהי' בגילוי בלב. וזהו בתנאי דוקא 'אם קטיל לחויא' בתחלה ע"י הדעת בחיצוניות הלב כנ"ל, דאחר שנלחם מצד עצמו בכל יכולתו אזי המלחמה אשר לה' נלחם לאדם מלמעלה באה ממילא" (ע"פ סה"מ תקס"ה).

ובקיצור: על האדם מוטל להתגבר על נפש הבהמית ע"י התבוננות והתעוררות אהבה ויראה בכח עצמו, ולהתגבר על הנה"ב ע"י דרך זו, ועי"ז זוכה להתגלות עוד יותר גדולה כמתנה מלמעלה וזהו: "יהבין ליה ברתא דמלכא".

וביאור ענין זה - לבאר ב' בחינות אלו בפרטיות יותר: הנה, 'ברתא דמלכא' הוא 'נקודת ציון' ו'כנסת ישראל'¹², שכונסת ואוספת לתוכה הארת ישראל דלעילא.¹ והיא בחינת נקודת הלב ופנימיותו.

איתא בזוהר (ריש פרשת משפטים): "וכי ימכור איש דא קודשא בריך הוא, את בתו אלו ישראל דאינון מסטרא דבת יחידה אתקריאו בתו". רואים מכאן, שנשמה של ישראל נקראת 'בתו' של הקב"ה. וזהו שמבאר כאן, ד'ברתא דמלכא'

הגהות צמח צדק

ב. עיין מענין זה בפרשת תצוה כד"ה 'זכור את אשר עשה לך עמלק' [תו"א פד, ג]. ועיין בזה חלק ב' ריש פרשת משפטים צ"ד ב'.

12. באוה"ת דברים ב'נד: "אולי ר"ל פרצוף הפנימי דמלכות". בענין נקודת ציון, ראה תו"א לו, ב ואילך.

13. בענין 'רעותא דליבא' יש כמה דרגות – ראה בארוכה

ובאוה"ת פ' ראה ע' תשצג מציין שהענין המבואר בתו"א

ובכמו שכתוב בכל לבבך, שיש ב' לבבות, חיצוניות הלב ופנימיות הלב.¹
חיצוניות הלב היא למטה מן הדעת, שממנה לוקחה, והיא התגברות

היא איזה דרגא של ה'לב' (הנשמה) מתגלה: בעבודה מכח עצמו יש להאדם כח לעורר אהבת ה' מבחי' **חיצוניות** הלב, ואילו בדרגא שנותנים לו מלמעלה מתעוררת אהבה שבאה מבחי' **פנימיות** הלב.

כעת יבאר יותר בפרטיות מה הם ב' דרגות אלו של חיצוניות ופנימיות הלב, ומהו החילוק בין האהבה לקב"ה שנובעת מכל דרגא (אהבה שע"פ טו"ד מבחי' חיצוניות הלב, ואהבה שלמעלה מטו"ד מבחי' פנימיות הלב):

ובכמו שכתוב¹⁴ "בכל לבבך" - לשון רבים (ולא 'בכל לבך') משמע, שיש ב' לבבות - וע"כ משנ"ת עד עתה יבואר מה הם ב' לבבות אלו: 'חיצוניות הלב', ו'פנימיות הלב'.¹

[ומבאר בפרטיות:]

'חיצוניות הלב' - היא למטה מן הדעת, שממנה לוקחה.

ה'לב' הוא כידוע מקום משכן המדות. ולכן, כאשר מדברים על הדרגות השונות ב'לב' הכוונה היא לדרגות שונות באהבת ה' הקשורה למדות שבלב.

'חיצוניות הלב' מורה על המידות הנולדות מהתבוננות והעמקת הדעת בגדולת השם.¹⁵

בנשמה ב'רעותא דליבא' (רצון הלב), שבכללות עניינה הוא אהבה לקב"ה באופן בלתי מוגבל שלא ע"פ טו"ד כלל (בהמשך המאמר יבואר ענין זה בפרטיות יותר).

פרק ג

האהבה שמבחי' חיצוניות הלב - התבוננות באור הממלא

[עד עתה נתבאר שיש ב' שלבים במלחמה נגד הנה"ב: א) העבודה בכח עצמו ("מאן דקטיל לחויה"), שהיא העבודה שעושים ע"י השכל ומדות דקדושה נגד ה"עמלק" שבכל אור"א (הנפש הבהמית). ב) מלחמת ה' בעמלק, המתנה **מלמעלה** שנותנים לאדם. דרגא זו נקראת "ברתא דמלכא" ונתבאר שעניינה הוא האהבה לקב"ה שהיא (לא ע"פ טו"ד, אלא) בבחי' 'רעותא דליבא' - למעלה מטו"ד.

עוד נתבאר, שהדרגא ד"ברתא דמלכא" ('רעותא דליבא, אהבה שלמעלה מטו"ד) באה כאשר מתגלה בחי' **פנימיות הלב** והנשמה שבכל אחד ואחד.

מזה מובן, שבכללות החילוק בין העבודה שבכח עצמו והדרגא שבאה כמתנה מלמעלה,

הנחות צמח צדק

ג. עיין מזה בד"ה 'מי מנה' [לקו"ת פ' בלק סז, ג (וראה בבאוריניו בזה)]. ובד"ה 'אתם נצבים' [לקו"ת פ' נצבים מד, ב (וראה בפירוש חסידות מבוארת בזה)]. ועיין מ"ש בד"ה 'ששים המה כו', מה שכתוב שם בשם ה'משנת חסידים' [לקו"ת ש"ש לט סע"ג ואילך].

15. להמחשת הענין: "כמו על דרך משל בגשמיות בנפש המשכלת, עניינים הצריכים לגופו, איך שטוב לפניו משא ומתן זה, [משום] שיש בו ריוח, ועל כן - על פי טעם זה], נפשו חושק ומתאוה ורוצה לעשות כן" [לקו"ת

אגרות קודש של הרבי כרך א ע' שיח ואילך. בדרך כלל הכוונה לאהבה הבאה מעומק פנימיות הלב, למעלה מטעם ודעת.

14. דברים ו, ה.

הנפש בכח השגתה והשכלתה שמשכלת ומתבוננת שאין לך עשב מלמטה שאין לו מזל בו, וגבוה מעל גבוה וגו', עד רום המעלות, ומקור וראשית כל ההשתלשלות והתהוות החיות הוא וברוח פיו כל צבאם, ואתה מחיה את כולם,

עליהם¹⁷, עד רום המעלות - שמתבונן בכך שלכל דבר גשמי יש שורש ומקור רוחני למעלה שממנו נשפעת חיותו. השורש הנמוך ביותר הוא בבחינת ה'מזל' שלו, ולמעלה מזה יש שורש נעלה יותר להשפעת חיות זו, ועד רום המעלות ממש.

ומקור וראשית כל ההשתלשלות והתהוות החיות - המקור הנעלה ביותר להשפעת חיות זו - הוא "וּבְרוּחַ פִּיּוֹ כָּל צֶבָאָם"¹⁸, "וְאַתָּה מְחִיָּה אֶת כּוֹלָם"¹⁹ - השרש הראשון של כל הנבראים כולם הוא דיבורו יתברך. וזהו שכתוב 'וְאַתָּה מְחִיָּה אֶת כּוֹלָם', היינו שחיות כל דבר באה ע"י ממוצעים רבים עד שמתלבש בהדבר הגשמי אותו הוא מחיה, והמקור הראשון הוא 'אתה', הקב"ה. ובפרטיות יותר, בחינת דיבורו יתברך (שזה גם נרמז בתיבת 'אתה', כי אותיות א' ות' רומזות על כל כ"ב אותיות האל"ף ב"ת מאל"ף ועד ת"ו, והאות ה' רומזת לה' מוצאות הפה (לשון, שפתיים, שיניים וכו') על ידן יוצאות האותיות לגילוי).

נמצא דלכל דבר יש שורש ומקור רוחני, ובשרש הראשון הוא ה'דבר הוי' המחיה את הנברא. ויוצא מזה, שבכל נברא גשמי יש ב' ענינים: יש את הרוחניות שלו, התוכן שלו איך

ומאחר שיסוד אהבה זו היא ה'התבוננות' לכן אומרים עליה שהיא "למטה מן הדעת". כלומר שהיא כמו 'תולדה' מהדעת וממילא למטה הימנה.

ואהבה זו היא בחיצוניות הלב בלבד, כי מאחר שנולדה כתוצאה מהתבוננות שכלו בגדולת ה' היא מוגבלת לפי התבוננות זו, ולכן קשורה לחלק הלב שיש לו שייכות אל השכל, אך, לא לעצם פנימיות נקודת לבו.

והיא התגברות הנפש בכח השגתה והשכלתה - התגברות הנפש האלקית על הנפש הבהמית ע"י השגתה והשכלתה של הנפש האלקית בענייני גדולת השם (כפי שממשיך לבאר בפרטיות), שבכוח השגה והתבוננות זו נפשו מתגברת ומתחזקת ומנצחת את המלחמה.

ודרגא זו היא העבודה שבכח עצמו הנ"ל, "מֵאֵן דְּקִטִּיל לְחוּיָא" המלחמה נגד עמלק (הנה"ב) שבכח כל אחד לעשות בעצמו.

[יבאר מהי ההתבוננות הפרטית שעל ידה

ניתן להתגבר על הנפש הבהמית:]

שמשכלת ומתבוננת ש'אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל בו' [למעלה המכה בו ואומר לו גדל]¹⁶, "וְגִבּוֹה מֵעַל גְּבוּהַ וְגו'" [שומר, וגבוהים

מזל אותו ההר", עיין שם. וראה גם במאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' קלה. אדה"א דברים כרך ג ע' תמח שהמזל מקבל מהעליון הימנו, כי גבוה מעל גבוה, עיין שם. וע' תתעז ואילך. סה"מ תרפ"ט ע' 153. ד"ה ויהי ביום השמיני תש"כ.

17. קהלת ה, ז.

18. תהלים לג, ו.

19. נחמ"י ט, ו.

פ' ואתחנן ד"ה ענין ק"ש אחד ואהבת). היינו שע"י שמתבונן בגדולת ה', מתעורר הוא באהבה לקב"ה, כי טבע המדות הוא לימשך לדבר טוב.

16. בראשית רבה פ"י, ו. זח"א רנא, א. זח"ב קעב, ב. וראה תו"א ע"א, א. מורה נבוכים ח"ב פ"י. אגה"ת

פ"ו (צו, א). אגה"ק סוס"ך (קלב, א). וראה במאמרי אדה"א בראשית ח"א ע' סו שאף בדומם יש מזל למעלה, והביא ראייה מגמרא חולין מ, א: "לגדא דהר . . . כי נפל

לה ד וכתוב ראה נתתי לפניך היום את החיים וגו', שבכל דבר נברא יש בו בחינת מות וחיים, שהמות הוא גשמיות הדבר וחומריותו, והחיים היינו הרוחניות שבו, שעל ידי זה ובחרת בחיים, לאהבה את ה' אלהיך כי הוא חיך וגו', שהוא חיי החיים ברוך הוא ומקורא וראשיתה דכולא, והכל נגדו בחינת מות. וזהו רוממות אל בגרונם וחרב פיפות בידם לעשות וגו'. ורצונו לומר, גוים,

שהוא בשרשו האלקי, ויש את הגשמיות שלו, היינו הציור הגשמי איך שהוא למטה.

ובתיב²⁰ - לגבי זה שבכל נברא יש את ה'אלקות' שבו ויש את הגשם שבו - "ראה, נתתי לפניך היום את החיים וגו' [ואת הטוב, ואת המות ואת הרע. ובחרת בחיים]", [כלומר] שבכל דבר נברא יש בו בחינת מות וחיים²¹, שהמות הוא גשמיות הדבר וחומריותו - מאחר שהגשמי הוא מוגבל, ואין לו קיום מצד עצמו והוא הווה ונספד, הרי שהוא בעצם בבחי' 'מות', והחיים, היינו, הרוחניות שבו - החיות האלקית המלוכשת בו להחיותו ולקיימו, התוכן הרוחני והאלקי שבכל דבר, כנ"ל. ובחי' זו נקרא 'חיים' להיות שאלקות היא מציאות אמיתית הקיימת באמת.

שעל ידי זה - הכרה זו בכך שחיות כל דבר באה מהקדושה, ואיך שהגשמיות מצד עצמו הוא מוות, הרי - "ובחרת בחיים" - יבחור האדם בחיים, היינו בהחיות האלקית שבכל דבר, ולא להיות קשור להגשמיות של הדבר.

ומובן שכאשר אדם מתבונן בכל זה, הוא מתעורר באהבת ה': כי כמו שהאדם רוצה לחיות ולא למות, כך כשיבין שבעצם ה'חיים' האמתיים

הוא האלקות שבכל נברא ולא הגשמיות של הנברא, מובן שירצה לידבק באלקות ולא בדברים גשמיים שהם בעצם 'מוות'.

"לאהבה את ה' אלהיך כי הוא חיך וגו'²² - אהבה מהסוג הנ"ל, המתעוררות כתוצאה מההכרה שהקב"ה 'הוא חיך' ממש (דבר הגורם לאדם לאהוב אותו כיון שהאדם בטבע רוצה לחיות, כנ"ל), היא האהבה המוזכרת בפסוק זה - "כי הוא חיך", היינו אהבה הנולדת ע"י ההכרה שהקב"ה הוא החיים האמתיים.

שהוא חיי החיים ברוך הוא²³ ומקורא וראשיתה דכולא - הקב"ה הוא המקור הראשון לחיות כל דבר, והכל נגדו בחינת מות - ביחס להחיות האלקית שבכל דבר, הכל נחשב מוות ממש, וכנ"ל.

[שלב' זה בעבודה, העבודה לנצח את ה'עמלק' (הנה"ב) בכח עצמו ע"י אהבה שנולדה ע"פ טו"ד (ההתבוננות בכך ש'כי הוא חיך'), מתואר גם בפסוק אחר:]

וזהו "רוממות אל בגרונם וחרב פיפות בידם. לעשות וגו'²⁴ [נקמה בגוים תוכחת בלאמים]"²⁵.

ורצונו לומר - ביאור פסוק זה ע"פ חסידות²⁶:

ועל פי זה מובן תיבת "ורצונו לומר גוים". בדפוס ראשון ליאת תיבת "גוים", ונדפס "ורצונו לומר המעשים". כנראה השמיט סיום הפסוק מצד יראת הצענוז.

25. תהלים קמט, ו-ז.

26. לפי פשוט פירושו הוא, בגרונם יספרו רוממות הא-ל, וזה תהיה לחרב פיפות בידם, ר"ל: על ידי זה יגברו על האויב כאילו אחזו בידם חרב בעלת שתי פיות חודרה

20. דברים ל, טו. יט.

21. עיין מ"ש מזה לקמן בד"ה האזינו השמים הראשון אות ג' (מהוספות להערות וצינונים ללקו"ת).

22. דברים ל, כ (בדילוג).

23. ראה תניא פרק מד (סג, א). וראה באוה"ת דברים כרך ה ע' ב'נד.

24. בכתב יד מביא גם סיום הפסוק "לעשות נקמה בגוים",

הם המעשים ודיבורים ומחשבות אשר לא לה' המה, והם נמשכים מבחינת עמלק, והנקמה שהיא ביטולן ושכירתן, הוא על ידי וחרב פיפיות שמבחינת רוממות אל. דהיינו, כשמתבונן האדם שהוא מקור ושרש ההשתלשלות וחיי החיים ברוך הוא, וזהו שכתוב בחרבי ובקשתי, ותרגום אונקלוס בצלותי ובעותי, שעל ידי התפילה שבה נזכר רוממותו וסידור שבחיו של מקום, נעשה מזה בחינת חרב וקשת לבטל הרע שבנפשו. והנה התבוננות זו היא מבחינת מלכותו

על ידי התבוננות בדבר זה, לא ירצה עוד בדברים גשמיים אלה כשלעצמם מאחר שמבין שזוהי מוות ברוחניות, וירצה להשתמש בהם רק לצורך עבודת השם, מאחר שאלקות הוא החיים האמתיים.

וזהו שכתוב²⁸ - כאשר יעקב נתן ליוסף חלק אחד יותר מאחיו בארץ ישראל, אמר שלקח חלק זה מיד האמורי - "בְּחֶרְבִּי וּבְקִשְׁתִּי", ותרגום אונקלוס: "בְּצִלּוֹתִי וּבְעוֹתִי" - בתפילתי ובקשתי. הרי שמקשר את החרב לתפילה, וכאמור לעיל ההתבוננות שבשעת התפילה בגדולת ה' - 'רוממות א-ל', היא בחינת 'חרב פיפיות' לבטל את ה'גוים', ועת התפילה היא זמן של מלחמה.

[מבאר הקשר בין הפירוש הפשוט של

מילים אלו להתרגום שלהן:]

שעל ידי התפילה, שבה נזכר רוממותו [יתברך] - איך שהוא שורש ומקור הכל - ו'סידור שבחיו של מקום'²⁹ - הנה, ע"י ההתבוננות בכל זה - נעשה מזה בחינת 'חרב' ו'קשת' - כלי מלחמה - לבטל הרע שבנפשו (כנ"ל) - כאמור, שיכיר שהכל נחשב מוות נגדו יתברך, וירצה רק באלקות וחיים, ולא בגשמיות ומוות.

והנה, התבוננות זו - בכך שהקב"ה הוא מקור חיות הכל, ואיך הכל נחשב למוות לגביו - היא

'גוים' - 'לעשות נקמה בגוים' - הם המעשים ודיבורים ומחשבות אשר לא לה' המה, והם נמשכים מבחינת 'עמלק' - מעשה דיבור ומחשבה הנובעים מנפשו הבהמית (בחינת העמלק שבו), היינו, מעשה דיבור ומחשבה שאינם לכוונה אלקית.

וה'נקמה' - 'לעשות נקמה בגוים' - שהיא ביטולן ושכירתן - של בחינת 'הגוים' אלו - הוא על ידי 'וחרב פיפיות' שמבחינת 'רוממות אל' - החרב הנוצר ע"י 'רוממות א-ל', כפי שהולך ומבאר.

דהיינו, כשמתבונן האדם שהוא [יתברך] מקור ושרש ההשתלשלות וחיי החיים ברוך הוא²⁷ - ההתבוננות הנ"ל שהקב"ה הוא מקור חיות כל דבר והכל נחשב למוות לגביו, מרומז בלשון הפסוק 'רוממות א-ל'. כלומר שמתבונן בגדלות ('רוממות') ה' שהוא המקור והחיות האמיתית של כל הנבראים, וה'גשמיות' של הנבראים הוא מות ממש.

ובקשר להתבוננות זו של 'רוממות א-ל' (ההבנה שאלקות היה החיים האמתיים וגשמיות היא מוות רוחני), נאמר "נקמה בגוים" היינו שניתן לנצח את המלחמה עם הנה"ב, כנ"ל. כי

משתי הצדדים. ובוה יעשו נקמה בהאויבים שלהם, ומשפט ייסורים באומות (ע"פ מצו"ד).

27. ועיין מ"ש מזה בד"ה כי תהיין לאיש שתי נשים. ומ"ש מזה ע"פ ואני נתתי לך שכס אחד וגו' (מהוספות

להערות וצינונים בלקו"ת).

28. בראשית מח, כב.

29. ראה ע"ז ז, סע"ב. וש"נ.

יתברך הממלא כל עלמין, כי מלכותך מלכות כל עולמים כתיב, ושם עלו השגת הנשמות ומלאכים^ד ואשר משרתיו כולם עומדים בו, ומקדישים וממליכים את שם בו. דהיינו בחינת ומדת מלכותו שאינו אלא בחינת שם,

והמלאכים. כי אור זה הוא מוגבל ומצומצם, שלכן ביכולתו להתלבש בעולמות להחיותם בחיות פנימית, וכך השגת הנשמות והמלאכים היא מוגבלת לפי ערך הכלים המוגבלים שלהם (מוח האדם), ויכולים להשיג רק עד חיות מוגבלת זו שבערכם וגדרם (משא"כ החיות האלקית שבבחינת סובב כל עלמין שיבואר להלן, שהיא למעלה לגמרי מיכולת ההשגה והקליטה שלהם).

[כמו שאומרים בתפילה:]

ו'אשר משרתיו [המלאכים] כולם עומדים בו' [ברום עולם]... ומקדישים וממליכים את שם בו' [הא-ל המלך הגדול]³².

דהיינו - לבאר מדוע מקדישים את שמו יתברך דווקא (ולא את הקב"ה בעצמו), בחינת ומדת מלכותו, שאינו אלא בחינת שם - כשם האדם שאינו מהותו ועצמותו, שהרי כשהוא לעצמו אינו זקוק לשם, כי אם רק כדי שאחרים יוכלו לקרותו בשמו, כך ענין השם למעלה קאי על הארה חיצונית של אלקות, היינו בחינת ממלא כל עלמין הבא ממידת מלכותו יתברך שענינה לתת חיות

מבחינת מלכותו יתברך ה'ממלא כל עלמין' - מאחר שהתוכן של ההתבוננות הנ"ל הוא שהחיות האמיתי של כל נברא הוא אלקות והגשם שלו הוא באמת 'מוות', מובן שהתבוננות הוא בדרגא זו של אלקות שהוא מקור לנבראים. ובפרטיות יותר: באורו יתברך המוגבל והמצומצם המתלבש בעולמות ונבראים בצורה פנימית לפי ערכם ותכונתם הנקרא 'אור הממלא'. ואור מוגבל זה שבערך להתלבש ולהקלט בעולמות באופן פנימי, בא ממידת מלכותו יתברך³⁰.

כי "מלכותך מלכות כל עולמים"³¹ כתיב - לפי פנימיות הדברים 'מלכות' כאן קאי על ספירת המלכות האמורה, ולכן נאמר עליה שהיא 'מלכות כל עולמים', היינו, שהחיות האלקית מספירת המלכות מתלבשת בכל העולמות להחיותם ולקיימם, כי כאמור, המלכות היא בחינת האור דממלא כל עלמין, שהוא אורו יתברך שבערך להתלבש בעולמות בצורה פנימית.

ושם עלו השגת הנשמות ומלאכים^ד.

רק לאור זה של בחינת ממלא כל עלמין, מלכותו יתברך, עולה ומגיעה השגת הנשמות

הנהגות צמח צדק

ד. עיין מענין זה - שהשגת הנשמות והמלאכים עולה רק עד המלכות - בד"ה 'רני ושמחי' בפירוש 'צדקתך ירננו' [תו"א לז, א ואילך] - שהמלאכים יכולים לרנן ולשבח רק עד בחינת 'צדקתך' דקאי על ספירת המלכות של הקב"ה, כי שם הוא מקור חיותם, ולמעלה מזה אין להם כוח להשיג.

במדת מלכותו ית', כי דיבור הוא משל לספירת המלכות, וכמאמר הזוהר 'מלכות פה', וכמאמר 'דבר מלך שלטון', כי כל ענין המלכות הוא השליטה על הזולת - וכן ענינו של הדיבור, לצאת ולרדת מעצמו להתייחס להזולת. ודיבורו יתברך מורה על גילוי אלקי זה של בחינת ממלא כל עלמין הנמשך בעולמות להחיותם ולקיימם.

31. תהלים קמה, יג.

32. ברכת 'ויצור'.

30. הקשר בין אור הממלא לספירת המלכות: ספירת המלכות היא הספירה הכי תחתונה מבין עשר הספירות העליונות, ועניינה הוא להעלים על האור והשפע האלקי שנמשך מהספירות שלמעלה ממנה ולהמשיך אור מצומצם זה למטה יותר. היינו, שכל עניינה הוא ליצור חיות זו שביכולתה להתלבש בעולמות בצורה פנימית לפי ערכם - אור הממלא. לעיל הוסבר, שהמקור והחיות של כל הנבראים הוא מ'דבר הוי'. וגם זה קשור למה שנאמר כאן שהתבוננות

כי הוא לבדו יתברך מרום וקדוש, שמרום ומתנשא ומובדל וכו', ושם הוא דביקות הנפש המשכלת ומתבוננת בשרשה באלהים חיים, בחינת מלכותו יתברך, וכמאמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, ואהבת כו'.

ה' אלקיך, כי ע"י ההתבוננות בענין 'ברוך שם' מתעורר בבחינת 'ואהבת', אהבת השם. כי פירוש הפנימי של 'ברוך שם' הוא, ש'ברוך' ונמשך בחינת שם והארה בלבד של אלקות, בחינת ממלא כל עלמין, מלכותו יתברך, למטה 'לעולם ועד', להחיות את כל העולמות. וע"י ההתבוננות בכך שהחיים של כל העולמות הוא רק בחינת מלכותו יתברך, ואילו הגשמיות היא בחינת מות, ממילא יתעורר ברצון ותשוקה גדולה (ואהבת את ה' אלקיך), להתדבק אך ורק בחיות זו (ולא לגשמיות זה העולם).

[לסיכום נתבאר שהעבודה בכך עצמו ללחום ב'עמלק' שבכח אחד ואחד ("מאן דקטיל לחויה") הוא ע"י האהבה שבחי' חיצוניות הלב. ותוכן אהבה זו היא אהבה שנולדה ע"י ההתבוננות בכך ש"כי הוא חיך" שהקב"ה הוא החיים האמתיים וגשמיות וחומריות בוא בחי' מות. וההתבוננות הזו היא בדרגת ממכ"ע, ספי' המלכות, שמו ית'].

פרק ד

האהבה שמבחי' פנימיות הלב – גילוי אור הסובב בנפשו

[עד כאן ביאר התוכן של המלחמה בעמלק שביכלתו של אחד בעצמו, גילוי האהבה שב'חיצוניות הלב' וההתבוננות המעוררת אותה. מעתה הולך ומבאר עניינה של האהבה שבבחינת 'פנימיות הלב' – 'רעותא דלבא' שנותנים לו כמתנה מלמעלה ('ברתא דמלכה' ש'הבינן ליה') בחי' מלחמת ה' בעמלק:]

לנבראים, שרק עד אור זה עולה ההשגה המוגבלת של המלאכים, כנ"ל, ואין בכוחם ויכולתם להקדיש ולהשיג את הקב"ה עצמו, כי אם רק את שם הא-ל המלך הגדול'.

'כי הוא לבדו יתברך מרום וקדוש'³³, שמרום ומתנשא ומובדל וכו' – פירוש תיבת 'קדוש' הוא ענין רוממות והבדלה, שכאשר אומרים שדבר מסוים קדוש המשמעות היא שהוא מובדל ומרום משאר הדברים. וכך כשאומרים על הקב"ה שהוא קדוש הכוונה היא שהוא מרום ומובדל מהכל, כי הוא יתברך כשמו – אין סוף ב"ה – כן הוא, שהוא בלי גבול ואין סוף. ולכן אין ביכולת המלאכים והנשמות להשיג את הקב"ה עצמו, כי הוא למעלה לאין שיעור מהם, ומשיגים רק שמו ית' – בחינת מלכותו ית', 'אור הממלא' כנ"ל.

ושם – בבחינת מלכות, אור הממלא כל עלמין – הוא דביקות הנפש המשכלת ומתבוננת בשרשה באלהים חיים, בחינת מלכותו יתברך – כי רק בחיות זו יש להנשמה השגה ותפיסה, וכאשר משיגה אור זה ומבינה שהוא החיות האמיתית של כל הנבראים, ושאר הדברים נחשבים למוות לגביו, הרי הוא מתעורר ברצון לרבוך בחיות זו, שהיא החיים האמיתיים של כל דבר בעולם.

וכמאמר³⁴ 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', "ואהבת כו" – זהו הטעם הפנימי שמיד אחרי שאומרים 'ברוך שם' ממשיכים לומר 'ואהבת את

ב. אך, בחינת פנימיות הלב, היא רעותא דליבא ותעלומות לב^ה אשר למעלה מעלה מן הטעם ודעת המושג ומושכל בכח השגת הנפש והשכלתה, והיא בחינת אלהות שבנפש המתגלה בבחינת יחידה שבה, להשתפך נפשה אל חיק

וכדומה. ובמדרגות אלו, נולדה אהבה לקב"ה ע"י ההתבוננות בכך שאלקות הוא החיות האמיתית של כל דבר, וכיון שהאדם בטבעו נמשך לחיים ולא למות, ע"י התבוננות זו מתעוררת התשוקה להיות קשור לאלקות (כמבואר לעיל בארוכה). נמצא, שע"י מדרגות אלו, אין האדם מתבטל לגמרי ממציאותו, אלא מבין ומרגיש שהחיים האמתיים שלו הוא אלקות, ולכן כדאי לו להיות קשור לאלקות במקום להיות קשור לגשמיות.

משא"כ בחי' יחידה, דהיינו עצם הנשמה, שהיא קשורה לאלקות ללא הגדרה וציור מסויים, לא ע"פ חשבון שכך טוב ונאה לו (כי אלקות היא חיים וגשמיות היא מות), רק בטילה בתכלית הביטול לאלקות, מחמת היותו מיוחד בעצם עם אלקות. ואהבה הנולדה מבחי' זו נקראת אהבה 'שלמעלה מטעם ודעת', היינו שמדובר בסוג אהבה בלתי מוגבלת, עד כדי רצון להתבטל לגמרי, בבחי' מסירות נפש ממש.

[כפי שנתבאר, החילוק בין האהבה הבאה מבחי' 'חיצוניות הלב' ו'פנימיות הלב' הוא בכך שבסוג הראשון האהבה היא ע"פ טעם ודעת, ואין האדם מתבטל לגמרי ממציאותו. משא"כ בסוג השני, בו האדם מתבטל ממציאותו לגמרי ומתעורר באהבה שלמעלה מטו"ד לגמרי.

לעיל הוסבר, שאהבה ע"פ טעם ודעת מתעוררת ע"י התבוננות בבחי' ממלא כל עלמין. כעת יבואר, שהאהבה שלמעלה מטעם ודעת מתעוררת ע"י גילוי בחי' סובב כל עלמין.

הנהות צמח צדק

ה. עיין סוף ד"ה 'ושמתי כדכד', בפירוש 'וכל גבולך לאבני חפץ' [לקו"ת פ' ראה כו, ב.], ובד"ה 'ראה אנכי', בפירוש וענין 'נחל איתן' [לקו"ת שם יח, ב-ג.], ועל פסוק 'ביום השמיני שלח' [לקו"ת דרומים לשמ"ע פ, ד.], ובד"ה 'כי המצוה הזאת', גבי: 'תשובה' – תשוב ה' במילוי יו"ד בו' [לקו"ת פ' נצבים מה, ד.].

ב. אך, בחינת 'פנימיות הלב' היא 'רעותא דליבא' ו'תעלומות לב^ה', אשר למעלה מעלה מן הטעם ודעת המושג ומושכל בכח השגת הנפש והשכלתה.

- היינו, לא חלק הלב הנרגש לאדם וביכולתו לעורר אותו בכוחות עצמו, חיצוניות הלב, אלא הדרגה הכי עמוקה ונעלית של הלב, שמשם נובעת בחינת 'רעותא דליבא' והיא בחינת 'תעלומות לב' הדרגה הנעלמת והנסתרת של הלב שאין לאדם יכולת להגיע אליה ע"י טעם ודעת והתבוננות הנ"ל שהקב"ה הוא 'חיי החיים'.

[ביאור ענין 'פנימיות הלב' בפרטיות יותר:]

והיא בחינת אלהות שבנפש המתגלה בבחינת 'יחידה' שבה, להשתפך נפשה אל חיק אביה ממש, בבחינת ביטול בו'.

ובחינת 'פנימיות הלב' היא בחינה בלב שבה שורה ומתגלה בחינת 'רעותא דליבא', כלומר לא רק השגה ורגש באלקות כמו בשאר כוחות הנפש (שכל ומידות) – כי אם ביטול לאלקות, התמסרות שלא ע"פ טעם ודעת לאלקות.

וביטול זה קשור לבחינה שבנפשו הנקראת 'יחידה'. וכידוע שבכללות יש חמש דרגות בנפש האדם – נפש רוח נשמה חיה יחידה, וכל אחת מחמש בחינות אלו שייכות וקשורה לדרגה אחרת בנפש האדם, בחינת הנפש לכוח המעשה של האדם, רוח לענין המידות שבו וכו', והרי כל הדרגות הללו מתקשרות עם אלקות ע"י ציור והגדרה מיוחדת – ע"י השגת השכל ורגש הלב

אביה ממש בבחינת ביטול כו', והארה זו היא מבחינת סובב כל עלמין. כי הנה ממלא כל עלמין, היינו חיות ואור אין סוף ברוך הוא שיורד ומשתלשל בהשתלשלות המדרגות מעילה לעילה, הארה, והארה דהארה כו', וסובב כל עלמין, היינו שהוא לבדו יתברך כמו קודם שנברא העולם כו', ואינו בגדר עלמין

והנה הסיבה לכך שבאור הממלא האור בא ב'התחלקות' כנ"ל, היא כי ענינה של אור זה הוא לבוא בהתלבשות פנימית בתוך כל עולם. דהיינו שאותו עולם יהי 'כלי' לאור המתלבש בו, ולא שהאור רק יאיר בו בדרך מקיף.

מאחר שאור הממלא מתחלק לפי ערך העולמות כי ענינו של אור זה הוא להתלבש באופן פנימי בנבראים, יוצא מזה שהאור מתחשב בנבראים, היינו שאינו שורה בעולם שבו הוא מאיר בלי להתחשב עם ענינו של אותו עולם, אלא מתחשב עם מהותו וענינו של אותו עולם, ומאיר בו בהתאם לזה. וא"כ יוצא, שגבי אור זה יש נתינת מקום לנבראים, שהרי האור עצמו מתחשב בעולם שבו הוא שורה. ואם כן אי אפשר לומר שעל ידי גילוי אור זה יהיה ביטול מוחלט לאלקות, שהרי האור עצמו נותן מקום למציאות, וכל מה שיכול גילוי אור זה לפעול הוא האהבה שע"פ טו"ד שנתבאר לעיל.

ו'סובב כל עלמין', היינו, שהוא לבדו יתברך כמו קודם שנברא העולם כו' - ללא כל שינוי, ולא שייכת בו התלבשות, וממילא גם לא התחלקות מדרגות, ואינו בגדר עלמין כלל - למעלה לאין שיעור מהם, כי הוא אור בלי גבול והעולמות הם מוגבלים, ואין ביכולתם להכיל ולקלוט אור זה.

כלומר: נקודת ההבדל בין אור הממכ"ע לאור הסוכ"ע: שאור הממכ"ע מאיר לפי ערך כלי

ונקודת הביאור בזה היא, כי דוקא מחמת בחי' סובב כל עלמין, אין לאדם מציאות כלל וממילא גילוי בחי' זו קשור עם הענין של ביטול לאלקות:]

והארה זו - האלקות המורגשת בבחי' יחידה שבנפשו שממנה נובעת אהבה נעלית זו - היא מבחינת 'סובב כל עלמין' - אור אלקי הבלתי גבול שלמעלה מהתגלות פנימית בכלי הנבראים, ולכן מתעורר כאן אהבה בלתי מוגבלת שלמעלה מטעם ודעת וכלי השגת האדם (בניגוד להמבואר לעיל בענין 'חיצוניות הלב' שמתעוררת ע"י ההתבוננות באור הממלא כל עלמין).³⁵

[כדי להבין למה דוקא גילוי אור הסובב מעורר ביטול, הולך ומבאר ההבדל הכללי בין אור הממלא כל עלמין לבין אור הסובב כל עלמין:]

כי הנה, 'ממלא כל עלמין', היינו, חיות ואור אין סוף ברוך הוא שיורד ומשתלשל בהשתלשלות המדרגות מ'עילה' ל'עילה', הארה, והארה דהארה כו' [והארה דהארה דהארה] - היינו, כמבואר לעיל, זהו אור וחיות אלקי מוגבל ומצומצם ששורה ומתלבש בכל עולם ונברא לפי ערכו ותכונתו, ובעולם נעלה יותר שהוא כלי יותר ראוי לאור זה, הרי האור נמצא בו בגילוי יותר, ואילו בעולם נמוך יותר האור אינו בגילוי כל כך.

השמים כסאי אות ג'. ועיין מ"ש עוד מענין חיצוניות הלב ופנימיות הלב לקמן בד"ה ושאתם מים בששון הראשון (מהוספות להערות וצינונים בלקו"ת).

35. וכמש"ל ע"פ ציון במשפט תפדה בפירוש ואתה משמרה בקרבי שהוא ענין הארה שבנפשו בבחינת סובב ומקיף. ועיין מ"ש לקמן בסוף שה"ש בביאור ע"פ

כלל ולא שייך לפניו יתברך בחינת השתלשלות כלל, וכמו שכתוב את השמים ואת הארץ אני מלא, ששמים וארץ שוה, וכמאמר והקדוש בשמים ובארץ, שהוא קדוש ומובדל בשמים ממעל כמו על הארץ מתחת, שגם הרוחניות כמו גשמיות

תופסים מקום אצלו (בניגוד למה שנאמר בפסוק אחר 'מלא כל הארץ כבודו', 'כבודו' דווקא, כי מדבר שם באור הממלא כל עלמין שהוא רק זיו והארה בלבד של אלקות, כענין הכבוד שאינו מעצם האדם אלא רק הארה חיצונית ממנו).

ועל אור זה נאמר 'את השמים ואת הארץ אני מלא', היינו, שמזכיר הן את השמים והן את הארץ דקאי על עולמות העליונים ועולמות התחתונים, ואומר בשניהם שהוא 'מלא' אותם במידה שוה, כי, כאמור, אין אור זה בא בצורה מסודרת מעולם עליון לתחתון, אלא מתגלה בכולם בשוה³⁷. והרי אור עליון זה אינו נותן מקום לעולמות כלל.

ובמאמר³⁸ 'והקדוש בשמים ובארץ', שהוא 'קדוש' ומובדל בשמים ממעל - מובדל מבחינת השמים הרוחניים - כמו על הארץ מתחת - באותו אופן ממש שהוא מובדל מהארץ התחתונה, שגם הרוחניות כמו גשמיות יחשב לפניו יתברך - כי רוחניות וגשמיות לשתיים יש ציור והגדרה מסוימת, (רק שרוחניות יש לה גדרים רוחניים ולגשמיות גדרים גשמיים). ואילו אור אין סוף ב"ה עצמו הסובב כל עלמין אינו מוגדר ומוגבל כלל, ולכן לגביו רוחניות וגשמיות שווים ממש, וגם דבר זה מבטא ענין העדר התפיסת מקום של העולמות לגבי אור זה (אור הסובב), שאינו מתחשב כלל עם העולמות, וממילא כל הדרגות שוות לגמרי אצלו.

המקבלים. משא"כ אור הסוכ"ע עניינו הוא גילוי אלקות כפי שהוא מצד עצמו בלי להתחשב עם העולמות כלל, ואינו מאיר לפי ערכם, ואינו מתלבש בהם.

ולגבי אור זה אין תפיסת מקום וחשיבות כלל, למציאות הנבראים כי אינו מתחשב עם העולמות והנבראים, רק מאיר בצורה בלתי מוגבלת כפי שהוא מצד עצמו.

ולא שייך לפניו יתברך בחינת השתלשלות כלל - לא שייך באור הסובב כל עלמין הבלי גבול ענין השתלשלות וירידת המדרגות, היינו ירידה בסדר והדרגה, כמבואר לעיל באור הממלא, כי ענין זה שייך רק כאשר האור יורד להיות בערך להתחשב עם העולמות, ומשום זה יורד ומתלבש בכל אחד באופן שונה לפי ערך הכלים של העולם ההוא, משא"כ אור עליון זה אינו בערך העולמות כלל כי העולמות אינם תופסים מקום אצלו, וזה מתבטא בכך שהאור אינו מתלבש ומתגלה בהם לפי ערכם, אלא מאיר בכל עולם בשוה.

[יביא ראיה לכך שבאור הסובב אין חילוק

בין האופן שבו האור מתלבש בכל עולם

ודרגא:]

וכמו שכתוב³⁶ "אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ אֲנִי מֵלֵא", ששמים וארץ שוה - 'אני' קאי על אור אין סוף ב"ה עצמו הסובב כל עלמין הדרגא באלקות שאינה מתצמצמת באופן שהעולמות

36. 'רמ"י כג, כד.

37. ועל דרך משל שמספר גדול ומספר קטן שווים ממש לגבי גבול, ואין מספר גדול קרוב יותר לבלוי

גבול מאשר מספר קטן, כי שניהם אינם בערכו וגדול כלל.

38. ברכת ישתבח.

יחשב לפניו יתברך, ולכן המלאכים אומרים איה מקום כבודו, ואומרים מלא כל הארץ כבודו. והנה, כוכבים וכל צבא השמים וגו', אשר חלק כו', כוכבים הם המזלות, שמקבלים מע' שרים, והם מקבלים חיות משמרי האופנים, וגבה מעל

ויש כו"כ שלבים בירידת השפע, ולהלן מפרט ג' דרגות מלמלמ"ע בשורש החיות של האומות. המזלות שמקבלים מע' שרים שמקבלים משמרי האופנים].

'כוכבים' – הם המזלות – השורש והאמצעי הקרוב יותר של חיות הדבר הגשמי.

שמקבלים מע' שרים – אמצעי נעלה יותר להמשכת החיות להדבר הגשמי, שהם בחינות שרים עליונים רוחניים המשפיעים אור וחיות אלקי מלמעלה למטה אל המזלות.

והם – הע' שרים – מקבלים חיות מ'שמרי האופנים' – מבואר בקבלה וחסידות שהמלאכים הם שלוחי השפע (וזהו ש'מלאך' הוא לשון שליח), היינו, שעניינם ותפקידם הפרטי הוא להיות כאמצעי להמשכת שפע וחיות אלקי להדברים הגשמיים. והם אמצעי נעלה יותר גם מהשרים הרוחניים, שהם כלים נעלים יותר ומקבלים את החיות האלקית בצורה גלויה יותר. אך, לא יכולה להיות המשכת החיות ישירות מהמלאכים להע' שרים, כי הם רחוקים בדרגתם זה מזו, ולכן רק את הפסולת של המלאכים (שמרי האופנים, שהאופנים הם המלאכים הנמוכים ביותר מג' המלאכים העליונים – אופנים חיות הקודש ושרפים) נמשכת להם, היינו חיצוניות השפע והארה בלבד מהאור הנמשך במלאכים עצמם.

ו'גבה מעל גבה' [שמר, וגבהים עליהם]⁴¹ – שיש דרגות רבות בירידת והשתלשלות חיות אלקית

ולכן – מכיון שרוחניות וגשמיות שוים לפניו, המלאכים – לאחר שאומרים 'קדוש' שכנ"ל מורה על אור הסובב, שואלים – אומרים³⁹: 'איה מקום כבודו?' – כי אור אין סוף ב"ה הסובב כל עלמין הוא למעלה מעלה מהשגת המלאכים, ולכן הוא נעלם מהם, ושואלים 'איה' הוא – ואומרים – היינו שמשיבים להם: 'מלא כל הארץ כבודו' – היכן הוא המקום של הקב"ה עצמו? 'מלא כל הארץ כבודו', היינו, שבאמת כל הארץ כולו, שמים וארץ, רוחניות וגשמיות, מלא בכבודו יתברך עצמו בשוה, כהפסוק המובא לעיל 'את השמים ואת הארץ אני מלא', שנמצא בשניהם בשוה ממש.

[כדי להדגיש יותר את הנקודה הנ"ל, שבאור הסובב אין 'השתלשלות' והכל אצלו בשוה, מבאר יותר ענין השתלשלות זו של החיות האלקית לבוא לדברים גשמיים, אור הממלא, בפרטיות יותר:]

והנה, "כוכבים וכל צבא השמים וגו', אשר חלק כו' [ה' אלהיך אתם לכל העמים פחת כל השמים]⁴⁰ – מכתוב זה עולה שיש כוכבים (וכל צבא השמים) שאותם הקב"ה, כביכול, חלק לכל העמים, היינו, שכוכבים אלה הם שייכים לכל העמים, וכפי שממשיך לבאר כי הם שורש החיות של העמים.

[ובהקדים המבואר בקבלה ובחסידות שהמלאכים הם שלוחי השפע, היינו: הם ממוצעים להמשכת השפע האלוקי לדברים הגשמיים.

41. קהלת ה, ז.

39. תפלת 'כתר'.

40. דברים ד, יט.

גבה, עד שמקבלים מרוח פיו יתברך, שהוא בדרך וסדר השתלשלות ממדריגה למדריגה. והנה אמרו רז"ל אין מזל לישראל כו', וכדכתיב חלק הוי' עמו, וואתם תהיו לי וגו', שהם מקבלים מבחינת קדוש ומובדל שאינו בגדר ההשתלשלות, בחינת סובב כל עלמין. ושם הוא שרש נקודת פנימיות הלב, להיות האהבה לה' למעלה מבחינת טעם ודעת, בבחינת רעותא דליבא, וכמו שכתוב מי לי

זו, גם למעלה מבחינת 'שמרי האופנים' הנ"ל.

עד שמקבלים [המלאכים העליונים ביותר] מ'רוח פיו' יתברך - דיבורו יתברך עצמו, כנ"ל (דהיינו, ספירת המלכות שהוא השורש הראשון של 'נבראים').

שהוא - האור האלקי הבא ממידת מלכותו (דיבורו יתברך) - בדרך וסדר השתלשלות ממדריגה למדריגה - כמבואר לעיל שאור הממלא בא לעולמות באופן כזה, היינו בסדר והדרגה, כי מכיון שהתגלותו תלויה במהות כלי המקבל, הרי הוא בא ונמשך מלמעלה למטה, תחילה בכלים עליונים יותר, ואחר כך בכלים נמוכים יותר.

[לעיל מובא כתוב שאומר שהקב"ה חלק את הכוכבים לכל העמים דווקא, היינו, דווקא להעמים ולא לבני ישראל, וזהו שממשיך לבאר:]

והנה, אמרו רז"ל⁴²: 'אין מזל לישראל כו' - ע"פ פנימיות הענינים פירושו הוא: לנשמות ישראל אין 'מזל' ואמצעי למעלה דרכו יורדת חיותם, כמו שהוא בשאר האומות והדברים הגשמיים.

ובדכתיב⁴³ "חלק הוי' עמו" - נשמות ישראל הן

חלק מהקב"ה עצמו, כביכול, ואינם מקבלים מהאור האלקי המצומצם היורד דרך מדריגות רבות והעלמות והסתרים רבים, כנ"ל באור הממלא כל עלמין.

ו'ואתם תהיו לי וגו' [ממלכת כהנים וגוי קדוש]⁴⁴ - נשמות ישראל שייכות אליו יתברך עצמו (לי⁴⁵), ולא להחיות האלקית היורדת ומשתלשלת למטה מטה.

[כלומר:]

שהם מקבלים מבחינת 'קדוש' ומובדל, שאינו בגדר ההשתלשלות (כנ"ל), בחינת 'סובב כל עלמין' - ולכן נקראים בהפסוק הנ"ל 'גוי קדוש' ומובדל בגלל ששורה ומתגלה בהם אור אין סוף ב"ה עצמו הסובב כל עלמין שהוא מובדל ומרומם לגמרי עד שאינו בגדר ההשתלשלות.

[ועתה חוזר לענין הראשון, ששורש

האהבה דבחינת 'פנימיות הלב' הוא באור עליון זה הסובב כל עלמין:]

ושם - באור עליון זה הסובב כל עלמין - הוא שרש נקודת פנימיות הלב - זהו השורש של האלקות השורה ומתגלית בבחינת ה'יחידה' שבנפש האדם, להיות האהבה לה' למעלה מבחינת טעם ודעת, בבחינת 'רעותא דליבא' -

פרק החולץ (דף נ. ושם) זכה מוסיפין לו לא זכה פותחין לו".

43. דברים לב, ט.

44. שמות יט, ו.

45. ולכן נקראות 'גוי קדוש' ומובדל, כמו שאור אין סוף ב"ה עצמו הסובב כל עלמין הוא מובדל, כנ"ל.

42. שבת קנו, סע"א. נדרים לב, א. וברש"י בשבת: "דעל ידי תפלה וזכות משתנה מזלו לטובה". ובתוספות שם מקשה: "והא דאמר רבא בשילהי מו"ק (דף כח. ושם) בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזל תליא מילתא מכל מקום על ידי זכות גדול משתנה אבל פעמים שאין המזל משתנה כדאמר ביבמות

בשמים ועמך לא חפצתי בארץ, כלה שארי ולבבי צור לבבי וחלקי כו'.⁴⁶ והנה אהבה זו בנפש, היא מסותרת ומכוסה בלבוש שק בבחינת גלות בתוך הגוף ונפש הבהמית, וכענין מאמר רז"ל, גלו לאדום שכינה עמהם, דשכינה היא

משא"כ ב'מי לי בשמים' שאינו רוצה שום דבר לעצמו, אדרבה, רוצה להיות בטל ונכלל בדרגה שאינה נותנת לו מקום כלל.⁴⁷

[והנה, על פי הנ"ל לכאורה יש לתמוה, הרי אהבה זו באה מהארת בחינת סובב כל עלמין שיש בכל נפש מישראל, בבחינת היחידה שבה, וכנ"ל שזה הייחודיות של עם ישראל לעומת שאר העמים ואם כן – הרי אהבה זו היא טבעית בהם ומדוע איננה בהתגלות ובהתעוררות תמידית בלב עמו?

ועל זה ממשיך:]

והנה, אהבה זו בנפש היא מסותרת ומכוסה בלבוש שק בבחינת גלות בתוך הגוף ונפש הבהמית – היינו, שיש דבר המעלים ומסתיר על אהבה זו ומונע אותה מלכוא לגילוי, והוא גשמיות וחומריות הגוף, והנפש הבהמית, כי האלקות השורה בנפש האדם שממנה נובעת אהבה זו, היא מלוכשת בתוך גשמיות הגוף והנפש הבהמית, ולכן היא כביכול בגלות בתוכם.

ובענין מאמר רז"ל⁴⁷: 'גלו לאדום, שכינה עמהם' – לפי פשוטו, כאשר ישראל הלכו בגלות, השכינה הלכה עמהם.

[וע"פ פנימיות הענינים הפירוש הוא:]

ד'שכינה' היא ניצוץ אלהות שבנפש – היינו, הארת בחינת סובב כל עלמין השורה ומתגלית בנפש האדם, כנ"ל, שנקראת 'שכינה' כי דרגת

כשם שאור וחיות זה הוא למעלה מכל גדר של סדר השתלשלות, דהיינו למעלה מהגבלה והגדרה. כך האהבה הנמשכת ממנו היא למעלה מהגבלות האדם – טעם ודעת והתבוננות – אלא בבחינת 'רעותא דליבא' רצון ותשוקה גדולה של הלב שלמעלה מטעם ודעת ואהבה זו שלמעלה מטו"ד ענינה הוא ביטול מוחלט לאלקות, עד כדי מסירות נפש. והשורש לרצון זה הוא מאור הסובב שאינו נותן מקום למציאות הנבראים, ואינו מתחשב עימם כלל, והכל בטל לפניו כנ"ל.

ובמו שכתוב⁴⁶ – על אהבה זו – "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ. כלה שארי ולבבי צור לבבי וחלקי כו' [אלקים לעולם] – אור אין סוף ב"ה עצמו הסובב כל עלמין הוא 'חלקי' (כנ"ל 'חלק הוי' עמו), ומכיון שכן מתעורר אהבה גדולה מאד בבחינת 'רעותא דליבא' שלמעלה מטעם ודעת והתבוננות שכלית, דהיינו ביטול מוחלט ללא כל התחשבות עם המציאות האישית. וזה נרמז במה שכתוב 'מי לי בשמים', אינני רוצה בשום דבר בשמים, 'ועמך לא חפצתי בארץ', חוץ ממך אינני חפץ בשום דבר בארץ, אלא 'כלה שארי ולבבי צור לבבי', הלב שלי משתוקק וכוסף רק אליו יתברך עצמו, שהוא 'חלקי', 'כי חלק הוי' (ממש) עמו'. היינו, אהבה גדולה שלמעלה מטעם ודעת לאור אין סוף ב"ה עצמו. וענין זה של 'מי לי בשמים' הוא ההיפוך מהאהבה שע"פ טעם ודעת, שכל עניינה הוא מציאות ('חייך'),

הנהות צמח צדק

ו. ועמ"ש בד"ה ביום השמע"צ. ובד"ה אם לא תדעי כו'.

47. ספרי במדבר לה, לד. וראה מגילה כט, א.

46. תהלים עג, כה-כו.

ניצוץ אלהות שבנפש,⁴⁸ שהוא בבחינת גלות ושעבוד דאגת הפרנסה, שמקפת ומלבשת את פנימיות הלב והנפש, כי בנפשו יביא לחמו, וטרוד לבו ברכות מחשבות כו'. ועל זה נאמר מאן דקטיל לחויה, בהתגברות הנפש בחיצוניות הלב במלחמה המסורה בידה בכח שכלה והשגתה, יהבין ליה מלעילא ברתא דמלכא, היא בחינת גילוי נקודת פנימיות הלב בנפש, והיא מלחמה לה' בעמלק, להוציאה מהעולם אל הגילוי.⁴⁹

ביטול מוחלט (גילוי אור הסובב) מלמעלה בתוך לבושי הגוף והנפש הבהמית - נאמר⁵⁴ 'מאן דקטיל לחויה' - בהתגברות הנפש ב'חיצוניות הלב' במלחמה המסורה בידה בכח שכלה והשגתה - להגביר נפשו האלקית על נפשו הבהמית ע"י התבוננות בגדולת השם, כנ"ל, שעל ידי זה הרי הוא מסיר את ההעלם של הגוף והנפש הבהמית;

[ועל ידי זה -]

'יהבין ליה מלעילא ברתא דמלכא' - היא בחינת גילוי נקודת 'פנימיות הלב' בנפש, והיא "מלחמה לה' בעמלק", להוציאה מהעולם אל הגילוי.⁵⁵

שכינה מורה על אור הסובב⁴⁸, ע"ד מה שאמרו (שה"ש רבה א, יד) "צמצם שכינתו בין בדי הארון" שקאי על אור הסובב⁴⁹, וזהו האור המאיר בנפש האדם, בבחינת היחידה שבה.⁵⁰

שהוא בבחינת גלות ושעבוד דאגת הפרנסה⁵⁰, שמקפת ומלבשת את 'פנימיות הלב' והנפש, כי בנפשו יביא לחמו⁵¹, וטרוד לבו ברכות מחשבות⁵² כו' - וכל הדברים האלה מהווים לבושים ומסכים על האלקות השורה בעצם נפשו, בחינת השכינה הנ"ל, ולכן היא מסותרת בנפש האדם ואינה בהתגלות תמידית.⁵³

ועל זה - אודות התגלות אהבה זו שבבחי'

הנהגות צמח צדק

ז. עיין ב'עץ חיים' שער מ"א פרק ג' - וזה לשונו: "כי יש ניצוץ קטן מאד שהוא אלקות נמשך ממדריגה האחרונה שבבורא, וזה הניצוץ מתלבשת בכוח ניצוץ אחד נכרא שהוא נשמה דקה במאד מאד כו' הנק' 'יחידה'". ח. ועיין מ"ש כהאי גוונא על פסוק 'תספרו חמשים יום' - שאי אפשר להמשיך בכוח עצמו את 'שער החמישים', אבל ע"י ספירת מ"ט ימים שלפני זה הקב"ה נותן ומשפיע לאדם מלמעלה גם את שער זה, שע"י שעושה את כל מה שביכולתו הקב"ה נותן לו דרגה נעלית יותר בתור מתנה מלמעלה. ובענין 'פתחי לי כחודה של מחמ, ואני אפתח לך כפתחו של אולם' ב'ביאור' על פסוק 'אני ישנה' - על דרך ענין 'אדם מקדש עצמו מלמטה, מקדשין אותו הרבה מלמעלה', שע"י

48. ראה סה"מ תקע"ג ע' יג ועוד.

49. ההכרח לזה ש'שכינה שם קאי על אור הסובב: בקדש הקדשים האיר גילוי העצמות כידוע. וא"כ ע"כ מה שאמרו צמצם שכינתו כו', אין הכוונה 'צמצום' שהיה שם גילוי של דרגא מצומצמת, אלא שצמצם את האור להיות מאיר במקום מסויים ומוגבל - ראה תרס"ו ע' נה (בהוצאה הישנה) ובכ"מ.

50. בבין 408 (בלי ההגהות): ושעבוד מלכיות שמקושי השעבוד נמשך דאגת.

51. פיוט דימים נוראים.

52. משלי יט, כא.

53. במאמר מדייק שההסתר הזה נעשה ע"י הענין של "בנפשו יביא לחמו". כלומר, שאי"ז רק שאדם מתעסק בחיצוניותו בפרנסתו, אלא שבשביל פרנסה אדם מניח על עצמותו בזה (וע"ד הסיפור הידוע (שמו"ס ח"ב ע' 128, ועוד), שאדמו"ר הרש"ב נ"ע הוכיח את אחד מחסידיו שהיו מונח יותר מדי בפרנסתו בחנות של מגפיים, שהוא מכיר מציאות שהרגליים מונחים במגפיים, אבל זה חידוש אצלו לראות איך ה'ראש' מונח במגפיים...). וזהו סתירה ל"העצם" האמיתי של היהודי - יחידה, ביטול לאלקות, ולכן מעלים עליה.

54. נסמן בתחילת המאמר.

וזהו כי תצא למלחמה, דהיינו מלחמת הנפש בזה לעומת זה, אזי תהיה על לו א אויבך, היא בחינת גילוי נקודת הלב, שהוא מבחינת סובב כל עלמין, למעלה מאויבך, שאין לאויב שלמטה שליטה ואחיזה שם, וכמו שכתוב אשר

אזי תהיה "על אויבך", היא בחינת גילוי נקודת הלב - גילוי האהבה שלמעלה מטעם ודעת, ביטול מוחלט לאלקות, בחינת 'ברתא דמלכא', שהוא מבחינת 'סובב כל עלמין' - המאירה בנפשו, שהיא למעלה מכל הגבלות, ולגבי כולא קמי' כלא חשיב והכל בטל לאלקות.

[ומבאר מדוע אהבה זו היא 'על אויבך',

היינו למעלה מבחינת 'אויבך' הרוחניים:]

למעלה מ'אויבך', שאין לאויב שלמטה - הנפש הבהמית - שליטה ואחיזה שם - באור עליון זה, וכמו שכתוב⁵⁶ "אֲשֶׁר חָלַק וגו' [ה' אֱלֹהֶיךָ אֹתָם לְכָל הָעַמִּים תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם]" - ש'כל העמים' (הגוים - הנה"ב), שייכים לבחינת אור הממלא כל עלמין הבא בבחינת סדר השתלשלות, ע"י ריבוי אמצעים ודרגות כנ"ל, משא"כ אור עליון זה דסובב כל עלמין הוא למעלה מכל ענין סדר השתלשלות, ולכן אין לבחינת 'אויבך' תפיסת מקום כלל לגבי אהבה זו. ולכן כאשר אהבה זו באה לידי גילוי בנפש האדם אזי ממילא הוא 'על אויבך', למעלה לגמרי מהאויבים הרוחניים שבו, כי אין להם תפיסת מקום באור זה ולכן אין בכוחם להפסיק ולבטל אהבה זו הבאה ממנו.

הנחות צמח צדק

המעט של האדם, הקב"ה נותן לו מתנה מלמעלה, שהוא למעלה מהשגתו ותפיסתו בכוח עצמו, 'הרבה מלמעלה'.

על ידי שהאדם עושה את כל מה שביכולתו מלמטה למעלה בהמלחמה שלו עם נפשו הבהמית, להתגבר עליה ולנצחה, הנה, על ידי זה 'יהבין ליה מלעילא ברתא דמלכא', היינו, שהקב"ה נותן ומשפיע לאדם מלמעלה התעוררות בחינת 'פנימיות הלב' שבו, שפועל את התגלותה, ובכך ניתן להגיע למלחמה נעלית יותר 'מלחמה לה' בעמלק', המלחמה שלמעלה מיכולת נפש האדם מצד עצמה ללחום, כי אם רק בכוח שלמעלה.⁵⁵

פרק ה

ביאור הפסוקים 'כי תצא למלחמה'

[ולפי זה יתחיל לבאר את המשמעות

הפנימית של הפסוק שבו התחיל המאמר -

'כי תצא למלחמה על אויבך':]

וזהו "כי תצא למלחמה", דהיינו, מלחמת הנפש ב'זה לעומת זה' - "ר"ל, ע"י שתצא למלחמה לעשות מה שבכוחך במלחמה המסורה בידך בכח שכלך והשגתך, כנ"ל, אזי אחר כך יתנו לך מלמעלה בחינת פנימיות הלב, שהוא בחינת 'על אויבך' כו'" (אוה"ת דברים ע' ב'נח), כפי שממשיך.

לגשמיות מסתיר על העצם. וזהו ב' השלבים: האדם עצמו ביכולתו להסיר את הקליפה, הדברים האסורים ממש, ע"י אהבה שע"פ טו"ד. ואז לאח"כ (כשכר על כך) הקב"ה "מסיר" את ההסתר של גשמיות בכלל, ועי"ז מתגלה פנימיות הלב, העצם, היחידה, שעל ידו האדם מתעורר בביטול מוחלט לאלקות, אהבה שלמעלה מטו"ד.

56. דברים ד, יט.

55. וליתר ביאור: יש חילוק בין המלחמה בנה"ב שבכח עצמו, לפעולת הסרת ההסתר הנעשה מלמעלה לגלות פנימיות הלב, בהתאם לחילוק שבין מהות ההסתר עצמה. דההסתר על חיצוניות הלב הוא (כנ"ל במאמר) מחשבות דיבורים ומעשים אשר לא לה' המה. אבל ההסתר של פנימיות הלב אינו דוקא מחשבות דיבורים ומעשים אסורים, אלא גם דאגת הפרנסה המותרת (ויתירה מזו - היא אף חיוב ע"פ דין), ורק דעצם זה שהאדם קשור

חלק וגו'. ואזי ושבת שביו, שנתהפך הרע לטוב בהסרת הבגדים הצואים כו'.^ט
והיינו בהגלות נגלות אור ה' הסובב כל עלמין בבחינת פנימיות נקודת הלב,
שהוא למעלה מאויבך דוקא.

'דוחה' את הרע ואינו חושב בפועל עוד מחשבות רעות או מדבר דיבורים רעים או עושה מעשים רעים, אלא גם מהפך את הרע לטוב, שמעתה המחשבה דיבור ומעשה שלו מלכתחילה שייכים רק לקדושה. כי מאחר שאין לכתחילה מציאות של רע, כל כח בדרך ממילא נעשה כל כולו טוב.

והיינו, בהגלות נגלות אור ה' ה'סובב כל עלמין' בבחינת פנימיות נקודת הלב - כאשר אור זה אכן בא בגילוי בלבד, שהוא למעלה מ'אויבך' דוקא - כנ"ל שהם שייכים להאור דממלא כל עלמין בלבד, וכאשר מתגלה בנפשו אור עליון זה שלמעלה מכל מדידה והגבלה ושלגביו אין לקליפה ולנה"ב תפיסת מקום לכתחילה, אזי 'ושבת שביו' שהאויב עצמו - נפשו הבהמית - נהפך מרע לטוב.

כלומר: אי"ז רק שלפועל הוא מנצח את הנה"ב והנפש אלקית היא השולטת על הגוף, אלא יתירה מזו, אין לכתחילה מקום לנה"ב להתגבר על הנפש האלקית. וזהו דוקא כאשר מתגלה 'פנימיות הלב' של האדם, שדוקא לגבי דרגא זו - בה מאיר אור הסובב - אין לכתחילה מקום ל'מלחמה' כלל, כי אין שם לכתחילה מציאות של לעו"ז.

[ומבאר המשך הכתוב 'ושבת שביו':]

ואזי - כשמתגלית בו אהבה גדולה זו שלמעלה מטעם ודעת - "וְשִׁבְתָּ שְׁבִי", שנתהפך הרע לטוב בהסרת 'הבגדים הצואים' כו' - היינו 'לבושי הנפש' - מחשבה דיבור ומעשה - ה'צואים' (הרעים, אשר לא להוי' המה).^ט
כלומר: ע"י גילוי פנימיות הלב, שכנ"ל לגבה אין בכלל מציאות קיימת של רע, אי"ז רק שהאדם

הנהגות צמח צדק

ט. וכמו שכתוב ב'עין חיים' בשם הזהר, הובא ב'ספר של בינונים' סוף פרק ז' - וזה לשונו שם: "וכמ"ש בע"ח שער נ' פרק ג' בשם הזהר שהרע נהפך להיות טוב גמור כמו יצר טוב ממש בהסיר הבגדים הצואים ממנו שהם תענוגי עוה"ז שהוא מלוכב בהם וכן שאר כל המדות שכלב שהן ענפי היראה והאהבה יהיו לה' לבדו וכל כח הדבור שבפה והמחשבה שבמוח יהיו ממולאים מן לבושי המחשבה והדבור של נפש האלהית לבדה שהן מחשבת ה' ותורתו להיות שיחתו כל היום לא פסיק פומיה מגירסא וכח המעשיי שבידי' ושאר רמ"ח אבריו יהיה במעשה המצות לבד שהוא לבוש השלישי של נפש האלהית אך נפש הבהמית שמהקליפה רצונה להפך ממש לטובת האדם שיתגבר עליה וינצחנה כמשל הזונה שבזה"ק".

ג. והנה, גילוי זה שעל ידי ניצוח המלחמה בכח הנפש שלמטה, הוא גילוי הארת נקודת הלב בנפש, להפוך לבושי מחשבה דיבור ומעשה שבוה לעומת זה, ולקבץ כחות הנפש האלהית המפוזרים בפזור הנפש בלבושים ההם, שכחותיה והארותיה בלבד הם שמתפשטים בלבושים הללו. ועל זה

פרק ו

הפיכת המדות לקדושה ע"י גילוי עצמות נקודת הלב

[נתבאר לעיל, שכאשר מתגלה 'פנימיות הלב', יחידה שבנפש בה מאיר 'אור הסובב', האדם מנצח בדרך ממילא את הנה"ב ('על אויבך') ויתירה מזו, ע"ז מתהפכים לבושי הנפש שלו (מחשבה ודיבור ומעשה) מרע לטוב.

בפרק זה יבאר, שמה שנתבאר עד עתה, כ"ז הוא רק בנוגע להפיכת לבושי הנפש, אך יש דרגה נעלית יותר, והוא הפיכת המדות עצמן מרע לטוב⁵⁷. וכדי לפעול ענין זה, לא די בגילוי נקודת הלב המדוברת עד עתה, אלא זקוקים לגילוי של דרגה עוד יותר נעלית – גילוי עצמות נקודת הלב.

וכ"ז יבאר בארוכה:]

ג. והנה, גילוי זה - הבא מלמעלה מהארת בחינת 'סובב כל עלמין', בחינת 'ברתא דמלכא' - שעל ידי ניצוח המלחמה בכח הנפש שלמטה,

הוא גילוי הארת 'נקודת הלב' בנפש, להפוך לבושי מחשבה דיבור ומעשה שב"זה לעומת זה' - בקליפה, להפכם לטוב ולקדושה, ולקבץ כחות הנפש האלהית - הארת השכל והמידות של הנפש - המפוזרים בפזור הנפש בלבושים ההם - של קליפה, לקבץ אותם מהתלבשותם בלבושים אלו ולהחזירם לשרשם בקדושה. היינו שמאחר ובתוך לבושי הנפש מאירה גם 'הארה' מכחות הנפש עצמה (המדות של הנפש), הנה כאשר מתהפך לבושי לטוב, אותה הארה מעצם המדות "נקבצת" וחוזרת לשרשה.

שכחותיה והארותיה בלבד הם שמתפשטים בלבושים הללו - רק הארת השכל והמידות של הנפש, שהם אינם הנפש עצמה כי אם הארות והתפשטות שלה, מתלכשים בלבושים צואים אלה. ואפי' לאחר שאדם מהפך לבושים אלו מרע לטוב, עצם הכחות עדיין נשארים כמו שהם, ואינם נהפכים לטוב.

ועל זה - שרק כוחות הנפש מתלכשים בלבושי

מסויימים ושונא דברים אחרים או אוהבים ומעריכים בעוד אדם שאהבותיו ושנאותיו מופנות לדברים אחרים אינו נחשב בעינינו.

ולכן אין זה קל לשנות מדות. כשאדם שונא משהו ורוצה להפוך את ליבו לאהבו הוא צריך לעמול קשה כדי להשיג זאת. לעומת זאת בכל הקשור לשינוי הלבושים המחשבה הדיבור והמעשה לא דרוש שום מאמץ מיוחד. למשל אדם ששונא ח"ו את רעהו יכול בנקל למרות רגשי הלב הללו לעשות לו טובה, לדבר אודותו דברים טובים, ואף לחשוב בטובתו. הוא אמנם אינו אוהבו כלל, ואף שונאו, אך ברגע שהחליט שבכל הקשור למחשבה ולדיבור ולמעשה יתנהג כלפיו באהבה, הרי כהרף עין ביכולתו לבצע את החלטתו.

57. ביאור החילוק בין 'לבושים' ל'מדות' (ע"פ 'חסידות מבוארת' - מועדים ח"ב ע' שצג, ראה שם בארוכה): המדות הן התוכן ואילו הלבושים (מחשבה דיבור ומעשה) הם הצורה. כלומר: חסד או גבורה לדוגמא, הם דברים בעלי תוכן שונה, והמחשבה והדיבור והמעשה הם הצורה שבה מתגלה תוכן זה. הגילוי של החסד או הגבורה יכול להיות במחשבה, יכול לבוא בדיבור, ויכול לרדת עד לעשי', אך אין כאן שינוי של תוכן אלא רק צורה של התבטאותו.

ועוד: המדות קשורות בקשר עמוק מאוד עם הנפש בעוד הלבושים אינם מאוחדים עמה כל כך. אישיותו של האדם נמדדת לפי המדות שלו. למשל אדם שאוהב דברים

נאמר אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך כו'. שהנדרים הם הארת הכחות המתפשטות מן הנשמה להתפשט ולהתלבש בגוף ונפש הבהמית, ברבות מחשבות הטורדות ומבלבלות ומפילות את האדם להמשך אחריהם. וכנודע מענין החלומות וכף הקלע, שהם מהלבושים המלבישים את הנפש מראשה ועד רגלה, עד שהיא אסורה וקשורה בהם, והקיבוץ הוא על ידי הארת גילוי נקודת הלב שמבחינת סובב כל עלמין, דיהבין ליה מלעילא על ידי דקטל לחויא, כנזכר לעיל. אך להיות גילוי עצמות נקודת הלב ממש, להפוך עצמויות המדות מרע לטוב, על זה נאמר וראית בשביה אשת יפת וגו'.

הנפש הבהמית - נאמר⁵⁸ "אם יהיה נדחך בקצה השמים, משם יקבצך כו' [ה' אלהיך ומשם יקטלך]".

ש'הנדרים' הם הארת הכחות המתפשטות מן הנשמה להתפשט ולהתלבש בגוף ונפש הבהמית, ברבות מחשבות הטורדות ומבלבלות ומפילות את האדם להמשך אחריהם - 'נדרים' קאי על הארות כוחות הנפש האלקית, שכביכול 'נדחו' חוץ למקומם הראוי בקדושה, והתלבשו בלבושים צואים של הנפש הבהמית, להמשך אחרי דברים גשמיים אלו, ורק 'הארות' הכחות האלו נקבצות וחוזרות לקדושה ע"י הפיכת הלבושים לקדושה, כנ"ל.

וכנודע, מענין החלומות [הרעים] ו'כף הקלע', שהם [נוצרו] מהלבושים [הצואים] המלבישים את הנפש מראשה ועד רגלה - בכל כוחותיה, עד שהיא אסורה וקשורה בהם.

והקיבוץ - של הארות הכחות המלוכשות בלבושי הנפש, 'משם יקבצך' - הוא על ידי הארת גילוי 'נקודת הלב' שמבחינת 'סובב כל עלמין', ד'יהבין ליה מלעילא' על ידי ד'קטל לחויא' - מלמטה למעלה, כנזכר לעיל - ע"י התעוררות והתגלות אהבה נעלית זו, אזי "נתהפך הרע לטוב בהסרת הבגדים הצואים" (ל' המאמר לעיל), היינו, שלבושי הנפש, וממילא 'הנדרים' - הארות כוחות הנפש המלוכשות בלבושי הנפש - מתקבצות ומתהפכות לקדושה ואלקות.

אך להיות גילוי עצמות נקודת הלב ממש, להפוך עצמויות המדות מרע לטוב, על זה נאמר⁵⁹ "וְרָאִיתָ בַּשִּׁבְיָה אִשְׁתּוֹ יִפְתָּהּ" וגו' [תא"ר]⁶¹.

היינו, כדי להפוך לא רק את הארות כוחות הנפש שנתלבשו בלבושי הנפש לקדושה, כי אם גם את הכוחות עצמם (המידות עצמן), הנה, בזה יש צורך

הנחות צמח צדק

י. ועיין מ"ש בד"ה 'אם לא תדעי', בענין 'ורחל היתה יפ'ת' [תו"א כג, ב]. והנה, להבין קצת מהו שרש ענין גילוי 'עצמות נקודת הלב' ממש, וגילוי 'הארת נקודת הלב' כו', דלכאורה אינו מובן כל כך ההפרש, מאחר שגם ח'הארת נקודת הלב' היא מבחינת 'סובב כל עלמין', כנזכר לעיל, ואם כן, מנלן לעשות מדרגות כל כך ב'נקודת הלב' שבאדם, בין 'עצמויות' ל'הארה' כו'? אך הענין, כמו שכתב הרמ"ז ריש פרשת משפטים (דף ע"ד עמוד ב') בשם 'ספר הגלגולים' [מובא גם באוה"ת שה"ש ע' תקנח. ובד"ה זה היום תחלת מעשיך תרס"ב ע' רלב]: שיש ג' בחינות בנשמות,

58. דברים ל, ד.

59. שם כא, יא.

60. הגירשיים בתיבה זו ('יפת') מופיע בהלקו"ת, ובא

61. ראה ביאור בלקו"ש ח"ט ע' 506.

וביאור הענין, הנה פירוש תואר הוא ענין מה שכתוב נעשה אדם בצלמנו

ויראת בשביה אשת יפת תואר, כפי שהולך ומבאר. וביאור הענין - לבאר מהו 'אשת יפת תואר', עצם כחות הנפש עצמים:

הנה, פירוש 'תואר' הוא ענין מה שכתוב⁶³ "נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ וְנוֹ" [פְּדוּמֹתָנוּ] - שהקב"ה

בהתעוררות עצמיות נקודת הלב ממש, ולא רק סתם נקודת הלב, כי כדי להפוך את המידות עצמן מוכרחים להתעוררות בחינה בלב ששייכת לבחינת העצמיות, היינו עצמיות נקודת הלב ממש⁶².

והפיכת עצם הכחות לקדושה, מרומזת בפסוק

הנהות צמח צדק

אחת היא נפש רוח נשמה מבחינות בריאה יצירה עשייה. ב' - נפש רוח נשמה מבחינת אצילות שבפנימיות בריאה יצירה עשייה; ג' - מסוד אצילות בעצמו (ראה המשך תע"ב פרק קצ. וראה שם פרק קצו). והנה, 'חיצונית הלב', שהוא נלקח ונמשך מן הדעת וההתבוננות, זהו בחינה הא', דחינו, נפש רוח נשמה דב"ע עצמן, כי 'בינה מקנא בכורסייא' (ת"ז ת"ו), שהוא עולם הבריאה בו. 'עצמיות נקודת הלב' אשר למעלה מעלה מן המעם ודעת המושג, זהו בחינה ה', שהוא אצילות עצמו, כי אצילות בכלל הוא בחינת חכמה (ראה ת"ז שם) ו'מוחין דאבא', הוא מה שלמעלה מהבחינה ודעת בו. וזהו ענין 'רובע ישראל', הבחינה הרביעית, היא בחינת אצילות [ראה לקו"ת פ' בלק ד"ה מי מנה]. ומעתה יובן כמו כן היסוד לעשות מדרגות ב'נקודת הלב' שבאדם, בין 'עצמיות נקודת הלב' ממש, שזהו בחינת גילוי והמשכה ממלכות דאצילות עצמו העליון, ובין 'הארת נקודת הלב', שהוא מבחינת אצילות שבפנימיות העשייה (ראה ד"ה לך אמר לבי תש"כ סעיף ד), או אצילות שבפנימיות יצירה ובריאה, שהם הארה מאצילות העליון, ולכן נק' 'הארת נקודת הלב'. ועל כן, פעולת גילוי 'הארה' זו היא להפוך לבושי מחשבה דיבור ומעשה, שהן הן בחינות בריאה יצירה עשייה עצמן, כנודע [ראה לקו"ת פ' בלק שם]. ומעתה מובן איך שבחינה זו ד'נקודת הלב' ישנו בכל אחד מישראל, שהרי גם בנפש שמבחינת עשייה מלוכש בפנימיותו בחינת אצילות, בנוכר לעיל, ועיין מ"ש על פסוק 'מי מנה, בענין: 'אף עשיתיו', 'אף' מרבה הבחינה הרביעית הנוכרת לעיל - בחינת 'רובע ישראל', שגם בחינה זו ישנה בכל ישראל. ועיין מ"ש על פי הרע"א מהימנא פרשת 'כי תשא' [קפז, ב], בענין: 'הדל לא ימעיט' בו, יסוד אבא אורך (לקו"ת מהאר"ז פ' דברים), ש'הארת אבא' נמשך ומתפשט בכל אחד מישראל, אף מי שאין לו בינה ודעת, והיינו, להיות מסירות נפש בלי מעם ודעת כלל בו' - בכל אחד מישראל מעצם טבעו. והיינו, אפילו בנפש דנפש דעשייה, שאין בו הארת הבחינה והדעת. וד ישר לומר: ד'עצמיות נקודת הלב' ממש נמשך מבחינת 'כנסת ישראל' ממש, שהוא פריצוף הפנימי דמלכות דאצילות; ו'הארת נקודת הלב' נמשך מבחינת פריצוף החיצון בו. וזה קרוב גם כן לדרך הא' - המבוארת לעיל.

היא ממילא מתבטלת לגבי אור כזה שאינו נותן לה מקום. אך למרות זאת, אין הפי' שאין שום מקום למציאות הקליפות, אלא שאין שום מקום לשליטת הקליפות. ולכן, רק ה'לבושים' מתהפכים לקדושה. כי ה'לבושים' הם הביטוי בפועל של הקליפות (מחשבות רעות, דיבורים רעים, מעשים רעים). ומאחר שלגבי דרגת נקודת הלב אין לקליפה שום שליטה, נמצא דה'לבושים' מתהפכים לקדושה. משא"כ כשתתגלה עצמות נקודת הלב, יחידה שבנפש ממש - אז 'בבואה דבבואה לית להו' שאין מקום למציאות הקליפות כלל, לא רק שאין מקום לשליטתן אלא גם למציאותן. ולכן מתהפכים לא רק ה'לבושים' אלא גם עצם הכחות עצמם, המדות (ראה בכל זה ד"ה לך אמר ליבי תש"כ (מוגה) אות 1).

63. בראשית א, כו.

62. ליתר ביאור: לעיל נתבאר, דכאשר מתגלית 'נקודת הלב' שבה מאיר אור הסובב, אין לכתחילה נתינת מקום לקליפות, ולכן ממילא נתהפכים לבושי הנפש לקדושה. אך בפרטיות יותר יש בענין זה כמה דרגות: כי יש דרגא, לגבה אמנם אין ל'אויב' שום שליטה כלל, אך אי"ז שאין שום מקום למציאות האויב כלל, רק שאין שום נתינת מקום שלאויב תהי' שליטה. ולאידיך יש דרגא יותר נעלית שבה האויב מתבטל לגמרי, ואין מציאותו קיימת עוד. ובנוגע לעניננו: לגבי דרגת אור הסובב שמאירה ב'נקודת הלב', נתבאר לעיל שאין לקליפה שום אחיזה שם מאחר ששרש הקליפות הוא ב'אור הממלא'. והפי' בזה הוא (כנ"ל במאמר בארוכה) שמאחר ומצד אור המקיף של סובב אין בכלל נתינת מקום לקליפות, לכן כשמתגלה בחי' זו אין מקום כלל שהקליפה תשלוט ותפעול פעולתה, כי

וגו'. והנה כתיב ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים כו', ב' פעמים בצלם, כנגד ב' בחינות שיש בנשמה, הא', המתפשטת ומתלבשת לו ב בגוף, והוא אשר ירדה בדרך וסדר ההשתלשלות מעילה לעילה, וכמו שכתוב ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. ובחינה הב', היא בחינת הנשמה שעומדת למעלה בבחינת מקיף, ואינה מתפשטת ומתלבשת תוך הגוף כלל. ונקרא בשם מזל בלשון רז"ל, דאף על גב דאיהו לא חזי מזליה חזי.

ובחינה זו של הנשמה המתפשטת ומתלבשת בגוף, היא אשר יורדת ועוברת דרך סדר השתלשלות המדרגות.

וכמו שכתוב⁶⁵ - לגבי ירידה זו - "וְלִכְבוֹדִי בְּרָאֲתִי וְיִצְרָתִי אֶף עָשִׂיתִי" - לפי פנימיות הדברים הכתוב מדבר על בחינה זו של הנשמה המתלבשת בגוף ויורדת דרך כל סדר השתלשלות העולמות והמדרגות, תחילה בעולם האצילות (לכבודי) ואחר כך לעולם הבריאה (בראתיו) ואחר כך לעולם היצירה (יצרתיו) ואחר כך לעולם העשיה (אף עשיתיו), ומתלבשת בגוף האדם.⁶⁶

ובחינה הב' - היא בחינת הנשמה שעומדת למעלה בבחינת 'מקיף', ואינה מתפשטת ומתלבשת תוך הגוף כלל - חלק העליון ביותר של הנשמה שאינו בערך התלבשות בצורה פנימית בהגוף, באופן שיהיה ניכר ונרגש בהגוף, אלא בחינה זו של הנשמה היא נעלית עד כדי כך שאין הגוף יכול להכיל ולקלוט אותה וכיכול עומדת עליו מלמעלה (במובן של גילוי ההשפעה). ובחינה זו של הנשמה לא ירדה דרך סדר השתלשלות העולמות והמדרגות, אלא נשאר במהותו ובמעלתו הראשונה.

ונקרא בשם 'מזל' בלשון רז"ל, דאף על גב דאיהו לא חזי, מזליה חזי⁶⁷.

ברא את האדם בהצלם והדמות - התואר - שלמעלה, וצלם ו'תואר' זה קאי על הנשמה האלקית, שהיא 'חלק אלקה ממעל ממש' ולכן היא בדוגמת האלקות.

והנה, כתיב⁶⁴ "וַיִּבְרָא אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם בְּצִלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹקִים כו' [בְּרָא אֹתוֹ]", ב' פעמים 'בצלם', כנגד ב' בחינות שיש בנשמה:

הא' - המתפשטת ומתלבשת בגוף - חלק הנשמה המתלבש ומתגלה בהגוף, היינו דרגה נמוכה יותר של הנשמה שבגדר לבוא בגילוי באברי הגוף ולהקלט בו, שפעולת בחינה זו של הנפש ניכרת ונרגשת בהגוף.

והוא אשר ירדה בדרך וסדר ההשתלשלות מ'עילה' ל'עילה'.

וזהו דרגת הנשמה אשר ירדה למטה בדרך סדר השתלשלות המדרגות, מדרגה נעלית יותר (עילה) לדרגה נמוכה יותר (עלול).

כי כל נשמה היא חלק מאלקותו יתברך ממש, אבל בירידת הנשמה למטה היא משתנית ממהותה הראשונה ונעשית בדרגה נמוכה יותר כדי שתהיה בערך להתלבש בגוף האדם. וזהו שכל נשמה יורדת דרך סדר השתלשלות מדרגה לדרגה עד שבסופו של דבר נעשית ראויה להתלבש בגוף הגשמי.

64. בראשית א, כז. ראה אוה"ת פ' ואתחנן ע' ו.

65. ישע"י מג, ז.

66. בענין ירידה והשתלשלות זו ראה לקו"ת פ' דברים

ד"ה ציון במשפט תפדה בתחילת המאמר (וראה בביאורנו (שם).

67. מגילה ג, א. וש"נ.

כי מזל לשון מפעיל, שמזיל וממשיך ההארה והשפעה לבחינת הנשמה שבתוך הגוף. והנה, הנשמה שבבחינת מקיף נקראת בשם יפת תואר. ששרשה מבחינת לך ה' הגדולה והנבורה והתפארת, שהתפארת הוא ענין יופי, הנך יפה דורי וגו', ובחינת הנשמה שבתוך הגוף נקראת אשת יפת תואר, שמקבל מיפת

ראו את המראה, אבל עם כל זה הרגישו פחד ממהו, וזהו מפני שהחלק העליון של הנשמה הרגיש ו'ראה' מראה זה, והמשיך הארה זו גם להנשמה המתלבשת בגוף, ובמילא היא התפעלה מכך והרגישה פחד.⁶⁸

[יוצא מהנ"ל - שהטעם שנאמר ביצירת האדם ב' פעמים 'צלם' הוא להורות על ב' בחינות אלו שבנפשו, הבחינה התחתונה של הנשמה שמתלבשת ומתגלית בהגוף, והבחינה העליונה שבה שלמעלה מהתלבשות פנימית בהגוף].

והנה, הנשמה שבבחינת 'מקיף' נקראת בשם 'יפת תואר' - לשון יופי דווקא.

[והטעם לכך:]

ששרשה מבחינת "לך ה' הגדולה והנבורה והתפארת"⁶⁹, ש'התפארת' הוא ענין יופי, "הנך יפה דורי וגו' [אף נעים אף ערשנו רעננה]"⁷⁰ - ותפארת קשורה עם דרגת המקיף, ולכן דרגא זו של הנשמה, ש'מקיף' על הגוף, שרשה מבחי' זו של תפארת.⁷¹

ובחינת הנשמה שבתוך הגוף נקראת "אשת

בחינה עליונה זו של הנשמה שלמעלה מהתלבשות בגוף נקראת בשם 'מזל' בלשון חכמים, כפי שאמרו (על האנשים שהיו עם דניאל ופחדו למרות שלא ראו את המראה), שאף על פי שהוא לא ראה, בכל זאת המזל שלו ראה. ובחינת המזל מתייחסת לדרגה נעלית זו של הנשמה שמקיפה על הגוף מלמעלה במובן של גילוי. ובחינה זו, בגלל גודל מעלתה, ביכולתה לראות ולחוש דברים רוחניים שאין ביכולת חלק הנשמה המלוכש בגוף להרגיש, כי חלק עליון זה אינו מוגבל ומוגדר לפי הגבלות הגוף, אלא למעלה מזה.

[וביאור הטעם שנק' 'מזל':]

כי 'מזל' לשון מפעיל, ש'מזיל' וממשיך ההארה והשפעה לבחינת הנשמה שבתוך הגוף - שנקרא 'מזל' על שם כך שממשיך ומאיר ההארה וההשפעה לבחינת הנשמה המתלבשת ומתגלית בהגוף. כי חלק זה של הנשמה, מכיון שנשאר למעלה מהגוף, ביכולתו להשיג דברים עליונים ורוחניים, כמו בהסיפור הנ"ל בחברי דניאל, שהם עצמם (היינו חלק הנשמה המתלבש בגוף) לא

ממש ("איהו וחייהו חד, איהו וגרמוהו חד"). ועולם האצ"י בכללות נחלק לב' חלקים, ז"א ו'מלכות'. מלכות שענינה לקבל את האורות של האצ"י ולהמשיכם למטה בבי"ע, הוא השרש לאור פנימי שמתלבש בבי"ע. משא"כ ז"א, שאין ענינה להתייחס לבי"ע, 'מקיף' על בי"ע, ע"ד שנאמר 'ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם' ש'פ' חסידות 'אדם' זה הוא הספי' של עולם האצ"י, ועד זה נאמר ש'ועל' דמות הכסא, 'מקיף' מעל הכסא, יש דמות כמראה אדם. ובו"א גופא מבואר שספי' הת"ת הוא העיקר של כל הספירות, וממילא מובן שת"ת קשורה עם דרגת מקיף (ראה אוה"ת בראשית ע' רמא).

68. וכן מבואר (ראה ד"ה ואתה תצוה תשמ"א (מוגה)) שמכיון שהנשמה שלמעלה רואה אלקות, יש באדם אמונה פשוטה בהשם, כמו הודאות שיש לאדם ע"י שרואה דבר מסוים. כי מאחר שהנשמה למעלה רואה אלקות היא ממשיכה הארה מראיה זו גם להנשמה המתלבשת בהגוף, ועל ידי זה גם האדם כפי שהוא למטה יש לו אמונה פשוטה בהקב"ה.
69. דברי הימים-א כט, יא.
70. שה"ש א, טז.
71. ליתר ביאור: עולם האצ"י וכל הספירות שלו, הוא אלקות

תואר.⁷¹ וכדי להוציאה מן השביה בבחינת עצמותה ומהותה, דהיינו, השכל והמדות עצמן, שתהיינה לה לבדו, ולבער הרע מקרב מכל וכל, והיינו בהתהפכות המדות של הרע לטוב ממש ולהכלל בקדושה,⁷² צריך להמשיך גילוי אלהות מבחינת מזל, הוא הנשמה שלמעלה מן הגוף.

ועל זה אמר דוד המלך עליו השלום, בקשו פני, פירוש פנימית שלי, היינו עצמיות פנימיות נקודת הלב ורעותא דליבא, שהוא בהסתר והעלם,

הנשמה שלמעלה מן הגוף - כלומר, שיש צורך לפעול התגלות אלקות מהנשמה שלמעלה מהגוף (בחינת יפת תואר) בתוך הנשמה המלוכשת בגוף (בחינת אשת יפת תואר), ולא רק כמו שהוא בדרך כלל שנמשכות ממנה השפעות והארות להנשמה המלוכשת בגוף.

ודוקא ע"י גילוי אור נעלה זה, מתהפכים לא רק 'לבושי' הנפש, אלא גם 'כוחות' הנפש עצמן.

פרק ז

הדרך לגלות עצמות נקודת הלב

ועל זה - אודות ההמשכה והגילוי מה'מזל', הנשמה שלמעלה מהגוף - אמר דוד המלך עליו השלום⁷²: "בִּקְשׁוּ פָנַי" - דלפי פנימיות הדברים הביאור הוא, 'אמר לבי, בקשו פני', שהלב שלי אומר אלי שאני צריך לבקש את פניו, היינו הפנים של הלב עצמו.

פירוש - מהי בחינת ה'פנים' של הלב: פנימית שלי, היינו, עצמיות פנימיות נקודת הלב ו'רעותא דליבא', שהוא בהסתר והעלם - היינו ה'מזל', הנשמה שלמעלה מהתלבשות בגוף

יפת תואר - האשה של בחינת 'יפת תואר', שמקבל מ'יפת תואר' - כי האשה מקבלת מהאיש, וכך הנשמה שלמטה מקבלת הארות והשפעות מהנשמה שלמעלה, כאמור לעיל.⁷³

[בחלק הנשמה שנתלבש בגוף עצמו, יש ב' דרגות: 'עצמותה' ו'הארה' שלה. ב' דרגות אלו הם מה שנקראים ה'כחות' (המדות) ו'הלבושים' (מחשבה דיבור ומעשה).

כדי להפוך את הלבושים של הנשמה לקדושה, כבר נתבאר לעיל שזהו ע"י גילוי נקודת הלב שאור הסובב מתגלה בה.

אך כדי להפוך גם ה'כחות' (המדות) של הנפש, לזה צריכים לגלות דוקא חלק הנשמה שלמעלה מהתלבשות בגוף, בחי 'מזל':]

וכדי להוציאה - בחינת 'אשת יפת תואר' - מן השביה בבחינת עצמותה ומהותה, דהיינו, השכל והמדות עצמן - ולא רק הארוטיהם המתלבשות בלבושי הנפש, כנ"ל, שתהיינה לה' לבדו - מידת האהבה שלו רק לאהבת השם ולא לתאוות זרות (ועד"ז בשאר המדות), ולבער הרע מקרב מכל וכל, והיינו, בהתהפכות המדות של הרע לטוב ממש, ולהכלל בקדושה⁷² - צריך להמשיך גילוי אלהות מבחינת 'מזל', הוא

הנהגות צמח צדק

יא. עיין בזהר ריש פרשת במדבר דף ק"ז עמוד א'. פרשת שלח דף קנ"ט א'. ועיין בזהר חלק א' ויחי דף רמ"ה סוף עמוד א' ועמוד ב'. יב. וכמו שכתוב ב'ספר של בינונים' פרק י"ד - בענין מדיגת הצדיק.

וצריך לבקשה ולחפש אחריה ולהוציאה מההעלם אל הגילוי, (וכענין שנאמר תעיתי כשה אבד בקש עבדך). וכיצד יבקש ויחפש אחריה, את פניך הוי' אבקש, היינו פנימיות הוי', בחינת ויעבור הוי' על פניו וגו', שמשם נמשכים י"ג מדות הרחמים, והן נמשכות בימי הסליחות שאז הוא זמן ועת רצון

מבקש למצוא את פנימיותו כנ"ל), נאמר 'את פניך הוי' אבקש', היינו, שכדי לבקש אותו יש צורך לבקש את בחינת 'פניך הוי' – פנימיות הוי', שהיא דרגה נעלית באלקות שבכוחה לפעול את התגלות בחינת עצמיות פנימיות הלב ('מזל'), כפי שממשיך.

[ומבאר מהי בחינת 'פנימיות הוי':]

בחינת "ויעבור הוי' על פניו וגו' [ויקרא, הוי' הוי' א-ל רחום וחנון, ארך אפים ורב חסד ואמת]⁷⁵, שמשם נמשכים י"ג מדות הרחמים - היינו, שהפני' הפנימי במה שנאמר גבי י"ג מדות הרחמים "הוי' על פניו" הוא שהי"ג מידות הרחמים הם הדרגא הכי גבוהה ("על" ב'פניו' (פנימיות) של הוי'. נמצא שכדי להמשיך עצם נקודת פנימיות לבו של האדם ('מזל', הנשמה שלמעלה מהתלבשות בגוף), שהוא (כנ"ל) ע"י המשכת 'פני הוי'', צריכים לבקש אחרי בחינת י"ג מידות הרחמים.

[ומבאר וממשיך לבאר כיצד ואימתי

ממשיכים דרגה זו של י"ג מידות הרחמים:]

והן - י"ג מידות הרחמים (פנימיות הוי') - נמשכות בימי הסליחות - קודם ראש השנה, שאז אומרים סליחות מיוחדות ובהן אומרים פעמים רבות את הי"ג מידות הרחמים ועי"ז ממשיכים אותן, שאז - בימים אלה - הוא זמן

(הדרגא הכי גבוהה של 'רעותא דליבא'⁷³), שכאמור לפי טבע הדברים, היא למעלה מהגוף ונעלמת ממנו, וצריך לבקשה ולחפש אחריה, ולהוציאה מההעלם אל הגילוי - שזהו 'בקשו פני', שיש צורך לבקש ולחפש אחרי פנימיות ועצמיות נקודת הלב, (שממנה נובעת הדרגא הכי נעלית של בחינת 'רעותא דליבא', ביטול ואהבה להשם שלמעלה מטעם ודעת באופן הכי נעלית), וצריך לחפש אחריה ולהביאה מן ההעלם למעלה מהתגלות בגוף, אל הגילוי - להמשיך ממנה גילוי אלקות, כנ"ל.

(וכענין שנאמר⁷⁴ "תעיתי כשה אבד, בקש עבדך" - שהפירוש הפנימי בזה הוא, שחלק הנשמה שלמעלה מהגוף ('שה' - כידוע שישראל נמשלה לשה) הוא בהעלם והסתור וכביכול 'אבוד', 'כשה אובד', ויש צורך לבקש ולחפש אחריה ולהוציאו מההעלם אל הגילוי).

וכיצד יבקש ויחפש אחריה?

מהי הדרך לבקש ולחפש אחרי עצמיות פנימיות נקודת הלב, היינו מה צריכים לעשות כדי לפעול את התגלותה?

[על זה ממשיך הכתוב:]

"את פניך הוי' אבקש", היינו, פנימיות הוי' – לאחר שהלב אומר 'בקשו פני' (שהפני' הוא שהלב

מהתלבשות בגוף) היא כנ"ל בהערה 75 שברעותא דליבא' יש כו"כ דרגות, וכאן מדברים על דרגה עוד יותר פנימית ונעלית בזה.

74. תהלים קיט, קעו.

75. שמות לר, ו.

73. לעיל בתחילת המאמר הוסבר ש'רעותא דליבא' היא המדרגה של נקודת פנימיות הלב, הדרגא של 'ברתא דמלכא' שעל ידה מתהפכים הלבושים של הנפש לקדושה. הסיבה שכאן הוא אומר ש'רעותא דליבא' היא דרגא גבוהה יותר, עצמיות נקודת הלב ('מזל', נשמה שלמעלה

למעלה. ובכל השנה נמשך פנימיות הוי' בבחינה זו על ידי התורה והמצות. שהן הן פנימיות רצונו וחכמתו של הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו כביכול, דלית מחשבה תפיסא ביה, שעל ידי עסק התורה נקרא קורא בתורה, שקורא וממשיך חכמתו יתברך, דאורייתא מחכמה נפקת, שהיא בחינת הארת פנימיות,

ועת רצון למעלה - הוא זמן מיוחד בו יש הארת בחינת י"ג מידות הרחמים למעלה (אפילו יותר מהארתן בכל חודש אלול), ולכן דווקא אז ניתן להמשיך אותן ועי' לגלות בחי' ה'מזל' - עצם נקודת הלב.

[אך, לפי זה הרי ניתן להמשיך מבחינת פנימיות הוי' רק בימי הסליחות, ומה עם כל שאר השנה? כיצד ניתן להמשיך אותן גם אז כדי לפעול התגלות בחינת פנימיות הלב? זהו שממשיך:]

ובכל השנה נמשך פנימיות הוי' בבחינה זו - באותו האופן שנמשך בימי הסליחות - על ידי התורה והמצות - באמצעות קיום התורה והמצוות.

שהן הן פנימיות רצונו וחכמתו של הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו, כביכול - בחינת פנימיות הוי', דלית מחשבה תפיסא ביה⁷⁶ - דרגה נעלית עד כדי כך שאין ביכולת הנבראים לתפוס ולהשיג אותה.

כלומר:

תורה ומצוות הן פנימיות רצונו וחכמתו של הקב"ה עצמו, כי יש דברים רבים שבהם רוצה הקב"ה, אבל פנימיות רצונו וחכמתו היא בתורה ומצוות, שהן הרצון האמיתי של השם, וכל שאר הדברים הם רק אמצעים למילוי והשלמת רצון

זה של קיום תורה ומצוות⁷⁷. וזוהי דרגת פנימיות הוי' הנ"ל, שתורה ומצוות הן עצמן בדרגה זו. והנה, התורה היא חכמתו יתברך ואילו המצוות הן גזירות המלך הקב"ה ורצונו. ועל ידי קיומן נמשכת בחינת פנימיות הוי' הנ"ל.

שעל ידי עסק התורה נקרא קורא בתורה⁷⁸ - חז"ל כינו את עסק התורה בלשון 'קורא בתורה', ויש להבין הטעם מדוע נקטו לשון זה ולא בפשטות 'לומד תורה' או 'עוסק בתורה'. וזהו שממשיך לבאר.

ש'קורא' וממשיך חכמתו יתברך.

אלא הענין הוא, כי ע"י עסק התורה האדם ממשיך מחכמתו יתברך העליונה למטה, והרי זה כאדם הקורא לחבירו לבוא אליו, ועל ידי קריאתו חבירו בא אליו, ולכן נקרא עסק התורה בלשון 'קורא בתורה'.

[ומביא ראיה לכך שהתורה היא חכמתו:]

ד'אורייתא מחכמה נפקת'⁷⁹.

איתא בזהר 'אורייתא מחכמה נפקת' (התורה יוצאת מחכמה), היינו, דשורש ומקור התורה למעלה הוא בחכמתו ית', חכמה דאצילות, ולכן הסברות וההלכות שבתורה - כמו אם יטעון ראובן כך ושמעון כך יהי' הפסק כך - הן מצד שכן מחוייב בחכמתו של הקב"ה.

הוא רוצה, ושאר האמצעים לזה הם רק חיצוניות רצונו הנמשך מפנימיות רצונו.

78. ראה ברכות ריש פרק. ובכ"מ.

79. זהר בשלח סב, א. יתרו פה, א. רע"מ משפטים קכא, א. קדושים פא, א. חוקת קכב, א. ואתחנן רסא, א.

76. ראה ת"ז בהקדמה (פתח אליהו).

77. והחילוק בין פנימיות הרצון ל'חיצוניות הרצון' יובן עד"מ בעל עסק שלמרות שרצונו הוא שעסקו יצליח, זהו רק חיצוניות רצונו ואילו פנימיות רצונו, הוא שיריוח על ידי העסק. דהיינו שהמטרה הסופית היא מה שבפנימיות

כמו שכתוב חכמת אדם תאיר פניו,⁸⁰ ועל ידי זה יאיר פניו אתנו סלה. והמצות
הן הם פנימיות רצונו יתברך, תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן, בגימטריא
תר"ך עמודי אור, שהן נמשכות למטה על ידי קיום המצות, כמאמר אשר קדשנו

[וכעת יבאר איך שהתורה היא פנימיות

חכמתו דווקא:]

שהיא - חכמתו יתברך - בחינת הארת פנימיות
- גילוי מ'פנימיות הוי"ו הנ"ל, כמו שכתוב⁸⁰
"חכמת אדם תאיר פניו" - הרי שחכמה שייכת
לבחינת פנימיות.⁸¹

ועל ידי זה - עסק התורה, שבזה הוא כאילו
קורא לבחינת חכמה להיות נמשך למטה - "יאיר
פניו אתנו סלה"⁸¹ - המשכת והארת בחינת
'פנימיות הוי"ו' למטה, כי, כאמור, חכמה קשורה
לבחינת פנימיות אלקות.

והמצות הן הם פנימיות רצונו יתברך - כי
המצוות הן הרי ציונים מאת השם לבני ישראל,
שדווקא בדברים אלה הוא רוצה (מצות עשה),
ובדברים אחרים אינו רוצה (מצות לא תעשה).
והן פנימיות הרצון של הקב"ה, כמבואר לעיל,
שהן עיקר רצונו ביחס לרצונו בשאר דברים
שבעולם, שרצונו יתברך בשאר הבריאה הוא רק
אמצעי למילוי רצון זה - שבני ישראל יקיימו
מצוות, כנ"ל.

תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן

בגימטריא 'תר"ך עמודי אור'⁸² - תרי"ג וז' עולה
למספר תר"ך שהוא אותיות כתר, ובחינת הכתר
היא בחינת רצונו יתברך, וזהו הטעם הפנימי
שמספר המצוות עולה למספר זה דווקא, כי הן
בבחינת רצונו יתברך, דרגת הכתר. ומבואר בזה
שכל התר"ך מצוות הן 'תר"ך עמודי אור', היינו,
כמו עמודים המחברים את גג הבית לרצפת הבית,
מעלה ומטה, כך המצוות מחברות את העליון,
רצונו יתברך ממש - פנימיות הוי"ו - עם המטה,
עולם הזה הגשמי.

שהן נמשכות למטה על ידי קיום המצות.

ואורות אלו המאירים מפנימיות רצונו יתברך
נמשכים למטה ע"י קיום המצוות, שכאמור הן
נמשלו ל'עמודים' המחברים את המעלה עם
המטה - פנימיות רצונו יתברך עם עולם הזה
הגשמי.

כמאמר 'אשר קדשנו במצותיו כו' - זהו
שבברכת המצוות מדייקים לומר 'אשר קדשנו
במצותיו' (ולא אשר נתן לנו את מצותיו), לרמוז
לכך שע"י קיום המצוות ממשיכים בחינת 'קדושה'
שמראה על בחינת פנימיות הרצון העליון,

הנחות צמח צדק

יג. עיין ב'ביאור' על פסוק 'ויכתוב משה את מוצאיהם כו' [לקו"ת פ' מסעי צג, ב] - וזה לשונו שם: "איתא צהבו
פניו של רבי אבהו מחמת שמצא תוספתא חדתא (וכ"ה בנדרים (דמ"ט ב) גבי ר' יהודא חכמת אדם תאיר פניו ולכן ה' פניו
צהובין) הרי אור החכמה והשכל מאיר פניו ממש, והגם דמה שתאיר פניו אינו רוחני כמו השכל שבמוח כ"א הארה
גשמיות מ"מ היא למעלה הרבה מבחי' היניקה מהמוח שבשערות שהם רק מותרים מוחין לבד וגם שהם רק בחי' צומח
לבד שאינן ערוך לעצמות בחי' המדבר משא"כ הארה שהחכמה תאיר פניו הרי היא נמשכת דוקא מעצמות החכמה ממש
שלפי שמצא תוספתא חדתא ע"כ דוקא יאירו פניו וגם שההארה היא בפנים שזהו עיקר מקום גילוי החיות כו', ועד"מ
זה יובן למעלה ענין באור פני מלך חיים שהוא התגלות הארה עליונה מחכמה סתימאה ממש למעלה מעלה מבחי' שערות
כו'. וזהו כי באור פניך נתת לנו תורת חיים".

82. פרדס ש"ח, פ"ג. וראה לקו"ת בחוקותי מז, ב.

80. קהלת ח, א.

81. תהלים סז, ב.

במצותיו כו', וכמאמר רז"ל הקדוש ברוך הוא מניח תפילין כו'. וצדקה כנגד כולם, כי ענין הצדקה הוא להיות מדת החסד חנם, להחיות רוח שפלים, שהן כל המדריוגות שבהשתלשלות העולמות, דכולא קמיה כלא חשיב. וזהו והיה מעשה הצדקה שלום, וכתיב שלום שלום לרחוק ולקרוב, לרחוק שנעשה קרוב. כי שלום, היינו בחינת התקשרות מעלה ומטה, שיהיה גם הרחוק בבחינת קרוב

'פנימיות הוי' (כידוע שקדוש הוא מלשון מובדל, היינו דרגא דרגא שנעלה ומובדל משער הדרגות).

וכמאמר רז"ל⁸³: 'הקדוש ברוך הוא מניח תפילין כו' - והפירוש הפנימי בזה הוא שע"י קיום מצות תפילין למטה, נגרמת המשכה עליונה של בחינת פנימיות הרצון העליון של הקב"ה בכבודו ובעצמו, וזהו הנחת תפילין של הקב"ה, כביכול - ההמשכה האלקית הבאה על ידה.

וצדקה כנגד כולם⁸⁴ - מצות הצדקה היא שקולה כנגד כל המצוות ובדרגה נעלית יותר מכולן. וכך גם בענין זה - לפעול המשכת בחינת 'פנימיות הוי', פנימיות רצון העליון - יש מעלה מיוחדת במצות הצדקה יותר משאר המצוות.

כי ענין הצדקה הוא להיות מדת החסד חנם, להחיות רוח שפלים⁸⁵, שהן כל המדריוגות שבהשתלשלות העולמות, ד'כולא קמיה כלא חשיב'⁸⁶ - שכולן נחשבות 'שפלים' ביחס אליו יתברך.

וזהו הטעם שמצות הצדקה מודגש עוד יותר הענין שיש בכל המצוות (המשכת אלקות למטה), כי כמו שענין הצדקה כפשוטו הוא להשפיע חסד אל הזולת בבחינת חסד חנם ממש, הרי

שע"י עשיית מצוה זו, הרי זה גורם המשכה מלמעלה בהתאם להמעשה למטה (כהכלל 'באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא'), שנמשכת השפעת בחינת פנימיות הוי' בבחינת 'חסד חנם' לכולם ממש, גם אם אינם כלים ראויים לחסד זה, בכל זאת מאחר שפעולת האדם במצות הצדקה היתה ענין של חסד חנם 'להחיות רוח שפלים, כך נגרם למעלה - המשכת השפעה אלקות נעלית ביותר לאדם, גם אם הוא מהנמוכים והנחותים ביותר.

וזהו "וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְדָקָה שְׁלוֹם"⁸⁷ - פירוש, בגמול הצדקה תביא שלום (מצו"ד), היינו, שמצות הצדקה גורמת בחינת 'שלום'.

[מבאר מהי בחינת שלום:]

וכתיב⁸⁸ "שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרָחוֹק וּלְקָרֹב", לרחוק שנעשה קרוב⁸⁹ - פירושו הפנימי הוא, שענין השלום הוא חיבור והתקשרות ב' הפכים - רחוק וקרוב, שגם הרחוק נעשה קרוב ע"י ההתקשרות הנפעלת באמצעות שלום.

כי 'שלום', היינו בחינת התקשרות מעלה ומטה - קשר בין מעלה (קרוב) למטה (רחוק), שיהיה גם ה'רחוק' - המטה, הדרגות התחתונות ביותר - בבחינת 'קרוב' - להתקשר עם בחינת המעלה,

87. ישע"י לב, יז.

88. ישע"י נז, יט.

89. ברכות לד, ב.

83. ברכות ו, א. וראה גם כן זח"א קמז, א.

84. ב"ב ט, א.

85. ישע"י נז, טו.

86. זח"א יא, ב.

בנוכר לעיל. וכשם שנמשך מלמעלה למטה בחינת את פניך הוי', כך נמשך ממטה למעלה בחינת בקשו פני, להיות נקודת פנימית הלב עולה ונכלל באור אין סוף ברוך הוא ממש, ולא מהעולם הזה לבד, שהוא בחינת התקבצות מפיזור הנפש המתפור ומתפשט במחשבה דיבור ומעשה, לבושי הגוף הגשמי שנמשכין אחר עולם הזה, אלא אפילו מגן עדן התחתון ועליון,

הדרגות הכי עליונות, בנוכר לעיל - מדברי רז"ל על הפסוק 'שלוש שלום לרחוק ולקרוב'.

ומצות הצדקה פועלת בחינת שלום זו, כנאמר 'ומעשה הצדקה שלום', שהיא בחינת חסד חנם להחיות רוח שפלים ממש, שהן כל המדריגות שבהשתלשלות העולמות שנחשבות שפלים לגביי יתברך, וע"י צדקה נמשכת השפעה נעלית זו מבחינת 'פנימיות הוי' (קרוב, מעלה) ומאירה בכל סדר השתלשלות (רחוק, מטה), ופועלת בחינת שלום וחיבור ביניהם.

[וכעת ישוב לבאר איך על ידי המשכה זו מ'פנימיות הוי' הנמשכת ע"י קיום התורה והמצוות - את פניך הוי' אבקש' - גורמים את ענין 'בקשו פני'. התגלות בחינת פנימיות עצמיות הלב

והנקודה בזה היא, שע"י המשכת 'פני הוי' הנ"ל, ה"ז פועל שגם הנשמה המלוכשת בגוף ('אשת יפת תואר' הנקודה של פנימיות הלב) תעלה למעלה ותתאחד עם שרשה (ה'מזל' - 'יפת תואר', עצם נקודת פנימיות הלב), ועי"ז יתהפכו כל כוחותיו, שכלו ומדותיו שבנפשו להיות מאוחדים עם אלקות ממש:]

וכשם שנמשך מלמעלה למטה בחינת את פניך הוי' - המשכת בחינת 'פנימיות הוי' ע"י קיום תורה ומצוות (ואמירת סליחות קודם ראש השנה כנ"ל), כך נמשך ממטה למעלה בחינת 'בקשו

פני' - שהפנימיות (עצמיות הכחות, לא רק הלבושים) שבהנשמה המלוכשת בתוך הגוף יעלה למעלה מעלה, להיות נקודת פנימית הלב עולה ונכלל באור אין סוף ברוך הוא ממש - שבחינת 'אשת יפת תואר', היינו הנשמה מלוכשת בגוף, תצא מהשביה בעצמותה ממש להכלל בדרגת הנשמה שלמעלה מלהתלבש בגוף ('מזל') ועי"ז, באא"ס ב"ה ממש. וזה גורם להתהפכות השכל והמידות שלה עצמם לקדושה, כנ"ל. והמשכה זו נפעלת ע"י המשכת בחינת 'פנימיות הוי' באמצעות קיום תורה ומצוות."

[ועתה מפרט יותר שיציאה זו של 'אשת יפת תואר' (עצם של הנשמה המלוכשת בגוף) מהשביה שלה, איננה רק יציאה מהבלי עולם הזה, היינו, 'לבושים צואים' הנ"ל, אלא יציאה גם משביה נעלית יותר, השביה של כללות ענין ההגבלה והמדידה, עד שמתאחד עם אא"ס ב"ה ממש:]

ולא מהעולם הזה לבד, שהוא בחינת התקבצות מפיזור הנפש המתפור ומתפשט במחשבה דיבור ומעשה, לבושי הגוף הגשמי שנמשכין אחר עולם הזה.

אלא אפילו מגן עדן התחתון ועליון - לצאת גם מהשביה שלהם, שגם הם בחינת מצרים מלשון מיצרים וגבולים לגבי הקב"ה עצמו, שלא לרצות בהם אלא רק בו יתברך עצמו.

הנהגות צמח צדק

יד. ועיין בד"ה 'מי מנה'. ובד"ה 'ראשי הממות'. ובד"ה 'היה מספר בני ישראל'. ובד"ה 'אחרי ה' אלקיכם תלכו', גבי: 'ואת מצותיו תשמרו'. ובד"ה 'אם לא תדעי בו' צאי בו', עיין שם.

כמו שכתוב מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כלה שארי ולבבי צור לבבי וגו'. ועל זה נאמר מי זאת עלה מן המדבר מתרפקת על דודה, על דודה ממש. וזהו ולקחת לך לאשה, דהיינו כענין שנאמר ביום ההוא וגו' תקראי לי אישי, והיינו על ידי התורה. וכמאמר רז"ל ביום חתונתו זה מתן תורה,

קשר של 'אישות' כביכול עם הקב"ה, היינו, התדבקות והתאחדות מוחלטת אתו, וכמבואר לעיל "להיות נקודת פנימית הלב עולה ונכלל באור אין סוף ב"ה ממש" (ל' המאמר לעיל).

דהיינו, כענין שנאמר⁹³ - על לעתיד לבוא - "ביום ההוא וגו' [נאם ה'] תקראי לי אישי [ולא תקראי לי עוד בעלי]" - 'אישי' - לשון אישות וחבת נעורים, כלומר, כיון שלעתיד לבוא יתגלה עצמותו ומהותו יתברך ממש ('פני הוי'), ע"ז יעלו נשמות ישראל ויתקשרו עם הקב"ה עצמו בהתגלות ממש, ועל קשר וחיבור זה מורה לשון 'אישות'.

והיינו, על ידי התורה - קשר וחיבור זה עם הקב"ה עצמו נוצר על ידי עסק התורה וקיום המצוות, כנ"ל בארוכה שדוקא זה ממשך 'פני הוי' שגורם לעליית הנשמה שמלוכשת בגוף להתחבר עם אא"ס ממש⁹⁴.

וכמאמר רז"ל⁹⁵ [על הפסוק] "ביום חתונתו" - זה מתן תורה - הרי שהתורה פועלת יחוד בין האדם להשם בדוגמת היחוד של אישות בין איש לאשתו.

כמו שכתוב⁹⁰ "מי לי בשמים, ועמך לא חפצתי בארץ. כלה שארי ולבבי צור לבבי וגו' [וחלקי אלהים לעולם]" - שפירושו הפנימי של הכתוב הוא, אינני רוצה לא בגן עדן התחתון (ארץ), ואפילו לא בגן עדן העליון (שמים), כי גם דרגות עליונות אלו הן בבחינת גבול ומידה ואינן הקב"ה בכבודו ובעצמו, אלא 'כלה שארי ולבבי צור לבבי וחלקי אלקים לעולם', שכל רצוני הוא לעלות ולצאת מכל ההגבלות ולהכלל בעצמותו ומהותו יתברך ממש.

ועל זה נאמר⁹¹ "מי זאת עלה מן המדבר מתרפקת (מתחברת ומתדבקת) על דודה", 'על דודה' ממש - לצאת ולעלות מבחינת המדבר - ה'שביה' הרוחנית של עולם הזה ושל עולמות העליונים - כדי לדבוק בהקב"ה עצמו, 'על דודה' ממש, ולא בשום דרגות אחרות אפילו העליונות ביותר.

וזהו 'ולקחת לך לאשה'⁹².

וזהו הביאור הפנימי של המשך הכתוב שהובא בתחילת המאמר אודות האשת יפת תואר - 'ולקחת לך לאשה', שע"י כל הנ"ל יהיה לאדם

90. תהלים עג, כה-כו.

91. שה"ש ח, ה.

92. המשך הפסוק של 'כי תצא'.

93. הושע ב, יח.

94. אולי י"ל שהסיבה שכאן מוזכר "תורה" דוקא קיום המצוות (שהוזכר קודם): למרות שמבואר לעיל אשר ע"י קיום תורה ומצוות ממשכים פנימיות הוי' ממש למטה, בכל זאת, הקשר הנעשה על ידי קיום המצוות ועסק התורה הוא שונה. שכן בקיום המצוות אין האדם מתאחד ממש עם המשכה זו, שהרי הוא רק מקיים רצונו יתברך בעשיית דברים ומעשים חיצוניים, כמו הנחת תפילין וכדומה, ואילו בלימוד התורה האדם משתמש עם כוח שכלו כדי להבין

את חכמתו יתברך, ובזה הרי הוא מתאחד עם הקב"ה ממש, ולא רק מתקשר עמו. כי חכמתו יתברך ממש נכנסת במוח האדם ומתיישבת ומתאחדת עם מוחו באופן שאי אפשר להפריד ביניהם, שחכמתו יתברך נעשית חכמת האדם, משא"כ בקיום המצוות האדם רק מקיים את רצונו, ואינו מודגש כל כך היחוד בינו להשם, רק כמו עבד המציית לרצון אדונו. ואילו בלימוד התורה הקשר הוא בדוגמת בעל ואשתו, קשר ויחוד פנימי, ולכן כאן שמדובר על 'ולקחת לך לאשה' יחוד גמור בדוגמת היחוד של אישות עם הקב"ה, מזכיר דוקא לימוד התורה.

95. תענית כו, ב. וראה רש"י בשה"ש ג, יא ובמצודות דוד שם.

שהתורה היא בחינת חתן, וכנסת ישראל נקראת כלה, בחינת כלה שארי ולבבי ממש. אך להיות בחינה זו של המשכת התורה והמצות, פנימיות רצונו יתברך וחכמתו, כדי להעלות בחינת פנימיות נקודת הלב בבחינת עצמותה ומהותה ממש, צריך להקדים להיות בבחינת וחשקת בה, שיהא כל ישעו וחפצו בזה, כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח, אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסף, מה שאין כן אם אינו חושק ומתאוה להעלות פנימית נקודת הלב, בודאי לא ימשיך כלום.

רצון וחשק גדול להתעלות למעלה להתכלל באור אין סוף ב"ה עצמו, ולא די רק לפעול המשכה זו ע"י תורה ומצוות כדי להעלות את פנימיות נקודת הלב, כי אם יש צורך לרצות ולחשוק להתעלות זאת (ולכן כתיב 'וחשקת בה' קודם ל'ולקחת לך לאשה', כי כדי לפעול יחוד זה יש צורך לחשוק אליו).

[והטעם לכך:]

כי 'רוח אייתי רוח ואמשיך רוח'⁹⁶, "אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסף"⁹⁷.

כי ישנו כלל המובא בזוהר 'רוח אייתי רוח ואמשיך רוח', רוח התעוררות האדם מלמטה גורמת לרוח התעוררות והמשכה מלמעלה, וזהו גם התוכן הפנימי של הכתוב 'אם ישים אליו לבו, רוחו ונשמתו אליו יאסף'. דהמשמעות הפנימית של הכתוב על פי דברי הזוהר היא, דעל ידי שהאדם "ישים אליו לבו, שלבבו יכסוף לדבקה בו ית', אזי 'רוחו ונשמתו אליו יאסף', שיהי מתאסף השראת אלקות אצלו בקרב איש ולב עמוק" (תו"א ריש פרשת בראשית).

מה שאין כן אם אינו חושק ומתאוה להעלות פנימית נקודת הלב [להתכלל בהקב"ה], בודאי לא ימשיך כלום - ע"י קיום תורה ומצוות, שהיה צריך להמשיך מפנימיות רצון העליון, אבל ללא החשק והתשוקה להתעלות זאת "לא ימשיך

שהתורה היא בחינת חתן, וכנסת ישראל נקראת כלה.

ביחוד זה הנה התורה היא בחינת החתן, שהרי הקב"ה נמשל להבעל וכנסת ישראל להאשה, ובהתורה מלוכש עצמותו ומהותו יתברך, החתן, דאורייתא וקוב"ה כולא חד (וכנ"ל שבה ועל ידה נמשכת בחינת פנימיות הוי"). וע"י שאיש ישראל עוסק בתורה הרי הוא בדוגמת הכלה המתאחדת עם החתן ביחוד של אישות.

[מבאר הטעם הפנימי מדוע כנסת ישראל

נקראת 'כלה':]

בחינת 'כלה שארי ולבבי' ממש - 'כלה' הוא מלשון 'כלה שארי ולבבי', היינו ענין 'כלות הנפש', היא האהבה והרצון הנ"ל של פנימיות הלב להתכלל ולהתאחד עם אור אין סוף ב"ה עצמו עד שכמעט תצא נפשו מרוב התאוה. וזהו שכנסת ישראל מכונה 'כלה' (לא רק משום שהיא הכלה והמקבל מהאיש - הקב"ה, אלא) שהיא בבחינת 'כלות הנפש' לדבקה בו יתברך עצמו.

אך, להיות בחינה זו של המשכת התורה והמצות, פנימיות רצונו יתברך וחכמתו, כדי להעלות בחינת פנימיות נקודת הלב [להקב"ה עצמו] בבחינת עצמותה ומהותה ממש - צריך להקדים להיות בבחינת "וחשקת בה", שיהא כל ישעו וחפצו בזה - שצריך לעורר בעצמו

לו ג ד. והבאתה אל תוך ביתך. והענין כמו שכתוב בזהר^{טו} על פסוק נפלה לא תוסיף קום וגו',^{טז} שלא תהיה בבחינת קום ממטה למעלה, רק כמו שכתוב ביום ההוא אקים וגו', שיומשך מלמעלה למטה, שיהא לה גם למטה בחינת קימה

אתדל"ע שהקב"ה מביא את בחינת 'אשת יפת תואר' הנ"ל (הנשמה המלוּבשת בגוף) 'אל תוך ביתך', למעלה בהתכללות מוחלטת באלקות. כי מאחר שבאותו זמן מתגלה עצמות אלקות בדרך אתערותא דלעילא מלמעלה למטה, הרי אפי' בלי עבודת התחתון בדרך ממילא נמשך 'פני הוי', שגילוי זה יגרום להתעלות נשמות ישראל ולהתכללות גמורה שלהן באור אין סוף ב"ה עצמו, כנ"ל].

כמו שכתוב בזהר^{טו} על פסוק "נִפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם וגו' [בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל]^{טז}, שלא תהיה בבחינת 'קום' ממטה למעלה - הזוהר שם מפרש שפסוק זה קאי על מצב הדברים לעתיד לבוא, שאז נשמות ישראל לא יהיו צריכות לבחינת העלאה עוד, 'נפלה לא תוסיף קום', לא יהיו בבחינת עלייה ממטה למעלה ('קום'), כי אז יתגלה אלקותו יתברך מלמעלה למטה, כפי שממשיך.

רק כמו שכתוב⁹⁸ "פִּיּוֹם הָהוּא אָקִים וגו' [אֶת סֵכֶת דְּוִיד הַנִּפְלֵת]" - נשמות ישראל לא יהיו צריכות לקימה ועלייה מלמטה למעלה, כי הקב"ה יקים אותן מלמעלה למטה.

שיומשך מלמעלה למטה, שיהא לה גם למטה בחינת 'קימה מעלייתא' - מכיון שלעתיד לבוא תהיה התגלות אלקות מלמעלה למטה, הנה, בדרך ממילא על ידי זה תהיה 'קימת' ועליית נשמות ישראל מלמטה למעלה, אבל לא שיהיו צריכות להתייגע בעצמן להתעלות מלמטה למעלה (כמו

כלום", ולא יתאחד עם הקב"ה עצמו, ענין 'ולקחת לך לאשה'

דאף שהתורה והמצוות נמשכו מ'פני הוי' כנ"ל, אבל כדי שיהי' לזה פעולה על האדם, האדם צ"ל 'כלי' לזה. וזה שייך דוקא אם חושק ורוצה להיות קשור לאלקות בבחי' 'אישות' כנ"ל.

פרק ח

ביאור ענין הפנימי של "והבאתה אל תוך ביתך"

[נתבאר עד עתה, שהדרך להפוך עצם הכחות של הנפש לקדושה, היא ע"י התגלות עצם נקודת פנימיות הלב - דרגת הנשמה שלמעלה מהתלבשות בגוף, דהיינו שהנשמה שמלוּבשת בגוף תתכלל ותתאחד בדרגת הנשמה שלמעלה מהגוף ועי"ז תתחבר באא"ס ב"ה.

והנה עד עתה נתבאר שהדרך לזה היא ע"י המשכת 'פני הוי' אא"ס ב"ה למטה, ע"י קיום התורה והמצוות, שע"ז עולה הנשמה שלמטה ליכלל בנשמה שלמעלה כנ"ל.

כעת יבאר שיש גם פעמים שה'פני הוי' הנ"ל נמשך באתעדל"ע שלא ע"י עבודת האדם:]

ד. "והבאתה אל תוך ביתך".

והענין - לבאר את המשמעות הפנימית בכך:

[ונקודת הדברים היא, שלעתיד לבוא, או בזה"ז בעשרת ימי תשובה, נעשית בדרך

הנהות צמח צדק

טו. פ' ויקרא ד"ו סע"א וע"ב וברע"מ פ' פנחס דרנ"ז סע"א וע"ב. טז. בעמודים ריש סימן ח' [פסוק ב].

מעלייתא.⁹⁹ והיינו להיות אור פני ה' נמשך למטה, להיות כמים הפנים, בבחינת והחזירנו בתשובה שלמה לפניך, לפניך דייקא, בבחינת פנימיות. שזו היא שלימות התשובה, תשוב ה' כו'. והוא בחינת קומה, אקים את סוכת דוד הנופלת כו'.

ועל תשובה נעלית זו אמרו בזוהר שהיא נרמזת במילת 'תשובה' עצמה, שהיא אותיות תשוב ה', היינו, השבת והחזרת ה"א תתאה של שם הוי' לוי"ו, היינו למקומה האמיתי. כי מבואר בחסידות שה"א תתאה של שם הוי' קאי על חלק הנשמה המלוכש בגוף, היינו בחינת 'אשת יפת תואר' הנ"ל, והחזרתה לשרשה בשם הוי' הוא ענין התעלות שלה למעלה מעלה עד להתכלותה באור אין סוף ב"ה עצמו.

והוא בחינת 'קומה', "אקים את סוכת דוד הנופלת כו"¹⁰² - תשובה זו של הנשמה הנפעלת ע"י ההמשכה שתהיה לעתיד לבוא היא בחינת 'קימה מעלייתא' - עלייה גדולה ביותר, אבל אינה באה כתוצאה ישירה מעבודת האדם להעלות את עצמו מלמטה למעלה, אלא ע"י ההמשכה של פנימיות אלקות המאירה מלמעלה, שזהו ענין 'ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת', הקמת ועליית נשמות ישראל (סוכת דוד) עד לעצמותו יתברך הבאה בעקבות ההמשכה מלמעלה, שלא באה מכח אתעדל"ת.

[יבאר שגם בזמן הזה יש לפעמים ש'פני הוי' נמשך בדרך אתערותא דלעילא שלא ע"י עבודה:]

הנחות צמח צדק

יז. ובענין מ"ש בד"ה ושמתי כדכד בענין חד אמר שהם ועיין בוח"א ויחי (דרל"ז ב) פ' בע"א ממ"ש כפ' ויקרא י"ל וזו כמ"ד ישפה.

שהוא עכשיו, וכנ"ל שכדי להמשיך 'פני הוי' שע"ז עולה הנשמה למעלה, צריכים לעבודה דתו"מ).¹⁰⁰

[ומבאר ענין המשכה זו ופעולתה בנשמות ישראל בפרטיות יותר:]

והיינו, להיות אור פני ה' נמשך למטה, להיות 'כמים הפנים'⁹⁹ - שתהיה המשכה נעלית ביותר של פנימיות אלקות ותגרום להתעוררות אצל נשמות ישראל מלמטה למעלה בהתאם אליה (כמו שהמים משקפים את צורת הפנים).

בבחינת 'והחזירנו בתשובה שלמה לפניך'¹⁰⁰, 'לפניך' דייקא, בבחינת פנימיות - שהמשכה זו מלמעלה של בחינת 'פני ה' תגרום להתעוררות תשובה שלימה מלמטה שהנשמה תתכלל בפנימיותו יתברך.

שזו היא שלימות התשובה - ענין התשובה במשמעותה הפנימית והנעלית ביותר היא השבת והחזרת הנפש מלמטה למעלה להיות בהתכללות בהשם, ובחינת התשובה המבוארת כאן שבאה כתוצאה מהמשכת פנימיות אלקות מלמעלה למטה, היא תכלית השלימות של עבודת תשובה זו, כי נשמת האדם שבה לקב"ה לפנימיות ועצמיות אלקות.

תשוב ה'¹⁰¹ כו'.

101. זח"ג קכג, א.

102. עמוס ט, יא.

99. משלי כז, יט.

100. נוסח שמו"ע דתפלת חול.

וזהו בחינת עשרת ימי תשובה, כמים הפנים כו', שבסליחות ממשיכין ויעבור הוי' על פניו וגו', להיות בעשרת ימי תשובה בבחינת והחזירנו בתשובה שלימה לפניך.

וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה. הנה שערות הראש, הן מותרי המוחין שנפלו במילי דעלמא, וצפרנים, הן מותרי מדות, חסד דרועא ימינא,

הנה, שערות הראש – הן מותרי המוחין שנפלו במילי דעלמא.

השערות צומחות מהמוח, אבל נמשכת בהם חיות מועטת מאד מהמוח, מותרות בלבד, ולכן כאשר חותכים השער האדם לא מרגיש כאב. והענין בנפש האדם שהשערות הוא בחינת 'חיצוניות' המוחין, שעל ידי זה יכול האדם ליפול לדברים רעים.

עד"מ כמו שרואים שיש אדם שמתחכם יותר מדי, ודוקא בגלל זה, חסר לו בפרנסתו, שע"ז נאמר "אל תתחכם הרבה" דהיינו שלפעמים מרובי השכל, יוצא מזה "חיצוניות" ודברים לא טובים (ראה מאה"ז תקס"ה לכאן).

ובעבודת האדם הפי' בזה הוא, שהאדם חייב לוודא, ששכלו תמיד יהי' קשור לאמונה הפשוטה, ואף שיש מצוה ל"דעת" את הוי' אלקיך, בכל זאת תמיד צריכים להישאר 'צמוד' לנקודת האמונה שלא ישתלשל מזה דברים רעים.

וצפרנים – הן מותרי מדות, 'חסד דרועא ימינא'¹⁰³, 'אברהם שייצא ממנו כו'¹⁰⁴.

הצפרניים בגשמיות הם פסולת הגדלה מהידיים, וכך הוא ענינם בנפש האדם, מותרי ופסולת המידות. כי המידות מכונות בזוהר ה'זרועות' – 'חסד דרועא ימינא, גבורה דרועא שמאלא', והרי המותרות של הזרועות העליונות, המידות, הן בחינת הצפרניים.

וזהו בחינת 'עשרת ימי תשובה', "במים הפנים כו' [לפנים]", שבסליחות ממשיכין "ויעבור הוי' על פניו וגו'" (כנ"ל) – המשכת בחינת י"ג מידות הרחמים מלמעלה למטה, שזוהי המשכת פנימיות אלקות (כנ"ל בארוכה), להיות ב'עשרת ימי תשובה' בבחינת 'והחזירנו בתשובה שלימה לפניך' – לגרום להתעוררות האדם בתשובה שלימה הנ"ל, וכ"ז בדרך אתערותא דלעילא ("והחזירנו בתשובה שלימה", שהקב"ה הוא זה שמחזיר אותנו בתשובה).

פרק ט

ביאור ענין גילוח שערות הראש, וגזיזת הצפרניים בעבודת האדם

[מבאר המשך הכתובים בפרשת 'אשת יפת תואר'.

ונקודת הענין הוא, שלאחר שיש את הענין של פדיית 'אשת יפת תואר' שהוא אמיתית ענין התשובה, היינו השבת הנשמה שלמטה להתכלל באלקות למעלה (בארוכה) שע"ז מתהפכים הכחות של הנפש – או ע"י לימוד התורה וקיום המצוות, או ע"י התגלות י"ג מדה"ר מלמעלה בדרך אתערותא דלעילא – לאח"ז צריך האדם להיות זהיר לא לחזור למצבו הקודם.

וזהו הביאור בפסוקים שלאח"ז, כפי שממשיך:]

"וְגִלְחָה אֶת רֹאשָׁהּ, וְעָשְׂתָה אֶת צִפְרֵיהָ".

103. ת"ז בהקדמה (פתח אליהו).

104. ויק"ר פל"ו, ה. רש"י ויחי מז, לא. פסחים נו, א.

אברהם שיצא ממנו כו', וצריך האדם להסיר המותרות, כי מסטרא דקדושה עליונה, הנה המותרות הם בחינת קדושה, וכמו י"ג מדות הרחמים שנמשכות מבחינת שערות כו', וכענין קדש יהיה גדל פרע שער ראשו, י"א אבל בלויים שהם למטה במדריגה, מסטרא דדינא קשיא, כתיב והעבירו תער

כי מסטרא דקדושה עליונה, הנה, המותרות הם בחינת קדושה - ולכן אין צורך להסיר מותרות אלו, כי גם המותרות של הקדושה הן בבחינת הקדושה.

[מביא דוגמאות לכך:]

וכמו י"ג מדות הרחמים, שנמשכות מבחינת שערות כו' - שנקראות בלשון הקבלה י"ג תיקוני דיקנא, י"ג שערות הזקן, כי הן בחינת מותרות של הקדושה, ובכל זאת, הן בחינות גבוהות ביותר בקדושה.

ובענין [שנאמר לגבי שערות הנזיר] "קִדְּשׁ יְהוָה גְּדֹל פְּרַע שְׁעָרָא רִאשׁוֹ"¹⁰⁵ - שיש צורך להניח שערותיו לגדול ולא לחתוך אותן, הרי שגם שער ראשו של הנזיר - המותרות שלו - הוא קדוש, כי נמשך מבחינת קדושת הנזיר.¹⁰⁶

[אבל בדרגות נמוכות יותר, שם אין גילוי

אלקות כ"כ בחוזק, מהחיצוניות, השערות, יכול

להשתלשל דבר רע, ולכן צריכים להיזהר

מהשערות:]

אבל בלויים, שהם למטה במדריגה, מסטרא דדינא קשיא - ששרשם מבחינת הגבורה, שענינה צמצום, ובזה גופא בבחינת גבורה ודין קשה - כתיב¹⁰⁶ [בהם] "וְהַעֲבִירוּ תַעֲרֵי וְגו'" [על כל בָּשָׂר] - שצריכים להסיר את השער שלהם, כי שער זה גדל מבחינת הדין הקשה של הגבורה

הנחות צמח צדק

יח. עיין מזה לקמן על פסוק 'כי כארץ תוציא צמחה'. ובפרשת אמור על פסוק 'ונקדשתי בתוך'.

דלפעמים דוקא מריבוי המשכה של מדה מסוימת יכול לצאת דבר רע (כמו אם שנותנת לבנה הבוכה סכין מרוב חסדה).

ובעבודת האדם, זהו על דרך המאמר רז"ל אברהם שיצא ממנו ישמעאל, יצחק שיצא ממנו עשו, שמאברהם - חסד דקדושה - יצא ישמעאל - חסד דקליפה. מיצחק גבורה דקדושה יצא עשו - גבורה דקליפה, כלומר, המידות כפי שנפלו בענייני העולם, מידת החסד והתאוה לתענוגים גשמיים, מידת הגבורה והיראה מחסרון בפרנסה וכדומה.

וזהו כנ"ל, שלפעמים דוקא מריבוי הטוב שבדבר, נמשך 'חיצוניות' ו'פסולת' והדבר גורם דברים רעים. ולכן גם כאשר אדם מרגיש אהבה לה', צריך שהרגש שלו ישאר תמיד קשור לקבלת עול בלי הרגש, שדוקא עי"ז לא תצא מזה שום יניקת החיצונים.

וצריך האדם להסיר המותרות - וזהו הרמז ב'זגלחה את ראשה', להסיר את שערות הראש, מותר מוחין שנפלו בענייני העולם, ועשתה את צפרניה' - להסיר את הצפרניים, מותר המידות שנפלו בענייני העולם.

[כעת יבאר, שיש דרגה יותר גבוהה ששם

גם מה'רבוי' ו'פסולת' (שערות) אינו יוצא שום

דבר רע, מחמת היות הדבר כ"כ נעלה וקשור

לאלקות, שגם החיצוניות שלו הוא רק טוב:]

וגו',^ט ושער באשה ערוה, ששם יניקת החיצונים. וזהו ענין אמרם עם הארץ אסור לאכול בשר, שהבשר הוא מורידו ומשפילו למטה, מה שאין בן תלמיד חכם, כי צדיק אכל לשבע נפשו כתיב, וכן אמרו שיחת חולין של תלמיד

לאכול בשר בהמה ועוף (ל' הגמרא שם).

[ומבאר הטעם הפנימי לזה ע"פ המבואר

לעיל:]

שהבשר הוא מורידו ומשפילו למטה - לגשם אותו יותר ויותר, כי בשר הוא דבר מגושם (והוא ע"ד חיצוניות ושערות), ולכן כאשר הבשר נאכל ע"י עם הארץ, ה"ז בדומה לשערות של דרגה נמוכה יותר, ויכולה להיות יניקת החיצונים מאכילה זו, היינו שיאכל מצד התאוה שבזה ובמילא יהיה יותר מגושם על ידי כך.

מה שאין בן תלמיד חכם - שהוא בדרגה נעלית יותר ואין כל חשש אפי' ב'שערות' שלו (ענינים חיצוניים שלו) שתהיה יניקת החיצונים לקליפה מאכילתו זאת.

כי "צדיק אכל לשבע נפשו"¹⁰⁹ כתיב - התלמיד חכם הצדיק יאכל רק 'לשובע נפשו' - להשביע נפשו עם הניצוץ האלקי הנמצא במאכל זה - ולא לשם הנאת ותאות גופו בלבד, כי הוא בדרגה נעלית עד כדי כך שכל מעשיו עשויים מתוך כוונה אלקית.

וכן אמרו¹¹¹: 'שיחת חולין של תלמידי חכמים כו' דייקא - היינו, שה'שיחת חולין' ר"ל המותרות שלהם דווקא - צריכים לימוד, כי גם

(דרגה מצומצמת של אלקות), ולכן המותרות של בחינה זו הן מצומצמות מאוד, ויכול לצאת מזה דבר רע, ולכן צריכים להסיר אותם (מצד הטעם שיבאר בסמוך).^ט

ו'שער באשה ערוה'¹⁰⁷ - בחינת האשה היא בחינת הגבורה והצמצום (בניגוד להאיש שהוא בבחינת החסד וההשפעה), ולכן השער והמותרות שלה הוא מצומצם ומועט ביותר, ויש צורך להסיר אותו, כנ"ל אצל הלויים.

ששם יניקת ה'חיצונים'¹⁰⁸ - בבחינת המותרות הבאות ונמשכות כבר מבחינת הגבורה, יש מקום ליניקת החיצונים והקליפות. שכן כאשר יש גילוי שפע אלקי גדול, אז אפי' בחיצוניות ובפסולת של הדבר מאיר גילוי רב, וממילא אין החיצונים יכולים להתקיים, כי גילוי זה מבטל את מציאותם ואינו נותן להם תפיסת מקום. אך, כאשר נמשך השפעה מצומצמת ביותר, בבחינת מותרות שנמשך משערות של דרגה מצומצמת, הנה אז יש מקום למציאות הקליפות ויכולים לינוק תוספת חיות מהקדושה.

וזהו ענין אמרם¹⁰⁹: 'עם הארץ אסור לאכול בשר' - שנאמר (ויקרא יא, מו) 'זאת תורת הבהמה והעוף', כל העוסק בתורה - מותר לאכול בשר בהמה ועוף, וכל שאינו עוסק בתורה - אסור

הנהגות צמח צדק

יט. ועיין [בהר] פרשת תזריע (דף מ"ח סוף עמוד ב).

109. פסחים מט, ב. וראה לקו"ת בהעלותך לא, ג.

110. משלי יג, כה.

111. עבודה זרה יט, א.

107. ברכות כד, א.

108. הקליפות נקראות 'חיצונים' מאחר שהן מחוץ לתחום הקדושה, וכן, כיון שמקבלות את חיותן משפע אלקי חיצוני ומצומצם.

חכמים בו' דייקא, ולכן הבעל תשובה צריך לסגף את עצמו, כדי להרחיק עצמו מהמותרות שלא יורידנו ויחזירנו לסורו חס'ושלום.

והסירה את שמלת שביה. הנה אמרו רז"ל בבואה דבבואה לית להו, אבל בבואה לחודה אית להו גם בזה לעומת זה. דהיינו בחינת מקיף

צורך להפוך ה'מקיף' שלו שהוא בבחי' קליפה

ל'מקיף' דקודשה, כאשר יתבאר:]

"והסירה את שמלת שביה [מעליה]".

- דהיינו שגם את ה'שמלה' - מקיף (כידוע דלבוש מורה על כח מקיף) של הקליפה צריכים 'להסיר' ולהפכו לקדושה, כאשר הולך ומבאר.

הנה, אמרו רז"ל¹¹² - על השדים ועל בחינת הקליפה בכלל: **'בבואה דבבואה לית להו'** [צל של צל אין להם], **אבל בבואה לחודה אית להו** [צל (אחד) בלבד יש להם] גם ב'זה לעומת זה' - בקליפה (שהיא 'לעומת' הקדושה), דהיינו, **בחינת 'מקיף' למעלה.**

כלומר: ענין הצל הוא דבר המקיף את האדם מבחוץ, ואינו בבחינת פנימיות. וכך גם עניינו למעלה, שמורה על דרגה מקיפה שלמעלה מהתלבשות פנימית. וזהו הפירוש הפנימי של דברי רז"ל אלו, שלקליפה אין בחינת מקיף דמקיף, אלא רק בחינת מקיף אחת יש לה. שכן נתבאר לעיל שלכל נשמה יש בכללות שתי דרגות, זו המתלבשת בצורה פנימית בגוף האדם, וזו שלמעלה מגופו ואינה מתגלית בו. וזהו ההבדל בין בחינת נפש רוח נשמה של האדם לבין דרגות ח'י' יחידה, שנר"ן הן בחינות הנשמה המלוכשות בגוף האדם, ובחינת ח'י' יחידה הן בחינות המקיף של הנשמה. והנה, לבני ישראל יש שתי בחינות מקיף, מקיף דחי' ומקיף דיחידה, שמבחינת הח'י' נובע רצון חזק שלמעלה מהשכל, אמנם, מבחינת יחידה נובע רצון עצמי ממש הבא מכך שכל

המותרות של בחינת הקדושה הן קדושות (בשונה להמבואר לעיל בשערות האשה וכן שיחת חולין של עמי הארץ וכד').

ולכן - בגלל זה שכל דבר הנמצא בדרגה נמוכה (דוגמת הלויים או האשה הנ"ל), מהמותרות שלו יכולה להיות יניקת ה'חיצונים', **הבעל תשובה צריך לסגף את עצמו כדי להרחיק עצמו מהמותרות** - לכפות את עצמו שלא ללכת אחרי המותרות, כגון אכילה לשם הנאה בלבד, **שלא יורידנו ויחזירנו לסורו חס'ושלום** - כי מאחר שאינו בדרגה גבוהה כל כך, יתכן אשר מותרות אלו יגשמו אותו יותר ועל ידי זה יחזור לסורו במילוי כל התאוות.

וזהו הסיבה שלאחר שבפסוק מתואר החזרת ה'אשת יפת תואר' למעלה, שהיא שלימות התשובה כנ"ל, הזהיר הפסוק 'וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה', כי הבע"ת צריך להיזהר ממותרות, כנ"ל.

פרק י

ביאור ענין הפנימי של "והסיר את שמלת שבי"

[מבאר המשך הכתוב אודות ה'אשת יפת

תואר' על פי חסידות.

ונקודת הביאור היא, שכאשר אדם עובד את ה' ורוצה להפוך את כחות הנפש שלו לקדושה, הנה כמו שיש צורך להפוך הלבושים והכחות שלו מקליפה לקדושה, עוד זאת יש

למעלה. כענין עברה גוררת עברה, ומטמאין אותו הרבה וכו', וצריך להסיר גם בחינת המקיף שנמשך מלמעלה מאליו, כי עוונותיכם מבדילין כתיב,

היינו כוח עליון למעלה שמעורר את האדם לרצות לעשות עבירה אפי' בלי שהוא עצמו עומד במעמד ומצב כזה שהיה צריך להתעורר במחשבת עבירה (ולכן קוראים לזה מקיף – כמו שהמקיף אינו בערך לדבר שהוא מתלבש בו, כך כאן ההורוי עבירה אלו אינם דוקא לפ"ע אותו אדם). ומקיף זה נגרם ע"י שהאדם עושה עבירה ולאחרי כן מקיף זה מושך את האדם לעשות עבירות אחרות ומוריד את האדם מדחי אל דחי.

ו'מטמאין אותו הרבה וכו' 114.

על הכתוב 'אל תטמאו בהם, ונטמאתם בם', אמרו רז"ל (בביאור כפילות לשון טומאה): אדם מטמא עצמו מעט, מטמאין אותו הרבה; מלמטה, מטמאין אותו מלמעלה. והביאור הפנימי בזה הוא, כהנ"ל, שלקליפה יש בחינת מקיף מלמעלה, וכאשר האדם מטמא את עצמו מלמטה בעשיית עבירה, הרי נמשכת עליו בחינת מקיף זה מלמעלה ומטמא את האדם יותר לאח"ז, כנ"ל בענין 'עבירה גוררת עבירה'.

וצריך להסיר גם בחינת ה'מקיף' שנמשך מלמעלה מאליו - ע"י שהאדם עושה עבירה מלמטה, הנה, מקיף זה דקליפה נמשך מלמעלה בדרך ממילא על האדם. וצריכים להסיר גם דבר זה, היינו להסיר את המקיף דקליפה, וזהו 'והסירה את שמלת שביה', כנ"ל.

[כעת יבאר למה כ"כ חשוב להסיר את המקיף דקליפה הנ"ל. כי הנה נתבאר לעיל שע"י התורה ומצוות ממשיכים גילוי 'פני הוי' שזה גורם שנקודת פנימיות הלב עולה למעלה ונכללת בנשמה שלמעלה עד שנכללת באא"ס.

נשמה מישראל מקושרת בקשר עצמי עם הקב"ה, 'חלק אלקה ממעל ממש' כקשר העצמי שיש בין הבן לאביו, והרי 'בנים אתם לה' אלקיכם'. ולקליפה אמנם יש בחינת מקיף אחת, בחינת חי' דקליפה, היינו, רצון חזק ביותר שלמעלה מטעם ודעת, אבל המקיף השני – רצון עצמי שאי אפשר ללכת נגדו, אין לקליפה. כי הקליפה אינה קשורה בקשר עצמי עם אלקות, כי אם רק נשמות ישראל שהן 'בנים למקום'.

נמצא, שיש גם ב'מקיף' מקיף דקליפה. ואת זה צריכים להפוך לקדושה (והסירה את שמלת שביה).

[יבאר כעת מהו מקיף בקליפה ובמה הוא מתבטא.

ונקודת הביאור בזה: מקיף פירושו דבר שמשפיע עליו מ'למעלה'. כמו למשל כאשר נופל לאדם הרהור תשובה בלי להתבונן באלקות, ה"ז נובע מכך שיש בחי' ה'מקיפה' עליו ומעוררו לזה למרות שלא הגיע לזה בכחות עצמו ואינו 'כל' לזה.

כך הוא גם בקליפה: שלפעמים מתעורר אדם בהרהורי עבירה אפי' בלי שעשה פעולות כדי להגיע לזה. וכ"ז הוא כי יש גם מקיף דקליפה. והסיבה לזה היא, כי ע"י עשיית עבירה, זה גורם שימושך על האדם מקיף זו, שלאח"ז יכול להשפיע עליו לעשות רע אפי' אם מצד מדרגתו לא היה צ"ל כך:]

כענין 'עברה גוררת עברה' 113 - פירושו לפי פשוטו, "כך מנהגו של עולם... והמתחיל בעבירות קשה לפרוש מהם" (רע"ב). והטעם ע"פ פנימיות הדברים הוא, כי לקליפה יש בחינת מקיף כנ"ל,

שמבדילין ומפסיקין בין השראת גילוי אלהותו יתברך שנמשך על ידי התורה והמצות, ובין נקודת פנימיות הלב, שאינו נוגע לפנימיות הלב, בלתי אם יסור המכסה והמסתיר לבחינת המקיף שבזה לעומת זה, שעל ידי הסרה זו, וישבה בביתך, שתהיה בחינת ישיבה וקביעות האהבה שבנקודת הלב בל תמוט עולם ועד. ובוה יעלה ויבוא ויגיע לבחינה ומדריגה יותר עליונה, היא מדריגת ובכתה

הנפעלת על ידי קיום תורה ומצוות לא תפעל מאומה על לבו אלא אם כן יסיר האדם את המכסה והלבוש שנוצר ע"י העבירות (ש'מבדילין ביניכם לבין אלקיכם'), ואז יכולה להיות התגלות בחינת ה'מקיף' שב'זה לעומת זה', היינו בחינת המקיף שבקדושה, שזוהי המשכה זו הבאה ע"י תורה ומצוות.

[ויבאר שעל ידי עבודה זו של 'והסירה את שמלת שביה מעליה' יקויים בו המשך הכתוב – 'וישבה בביתך':]

שעל ידי הסרה זו – של בחינת המקיף דקליפה הנוצרה ע"י עבירות – 'וישבה בביתך', שתהיה בחינת 'ישיבה' וקביעות האהבה שבנקודת הלב בל תמוט עולם ועד – ע"י שהאדם מסיר את ה'שמלה' והמקיף דקליפה המעלים ומסתיר על המשכת האלקות, הנה, יכול להתקיים בו מה שכתוב 'וישבה בביתך', שישבה עניינה התיישבות בצורה פנימית ובקביעות, היינו, שהאהבה הנובעת מפנימית נקודת הלב תהיה בו בקביעות ממש, כי שוב אין דבר המעלים ומסתיר על התעוררותה.

[ומסיים את ביאור הכתוב של 'כי תצא' – 'ובכתה את אביה':]

ובוה יעלה ויבוא ויגיע לבחינה ומדריגה יותר עליונה, היא מדריגת 'ובכתה את אביה וגו'' – ע"י שיקויים בו כל הדברים המנויים בתחילת הכתוב (שעבודתם כבר מבוארת לעיל) ניתן להגיע

אבל כאשר ישנו ל'מקיף דקליפה' הנ"ל, אזי אפי' כאשר עושה תנ"מ ונמשך 'פני הוי"', אין להמשכה זו היכולת לפעול על נקודת פנימיות הלב שלו שתעלה למעלה, כי המקיף דקליפה מסתירה על המקיף דקדושה – דהיינו בחי' זו של 'פני הוי'" – ואינו מאפשר לה לפעול פועלתה על הנשמה].

כי "עונותיכם מבדילין [ביניכם לבין אלקיכם]"¹¹⁵ כתיב, שמבדילין ומפסיקין בין השראת גילוי אלהותו יתברך ('אלקיכם') שנמשך על ידי התורה והמצוות (כנ"ל, שתורה ומצוות ממשיכים מבחינת 'פני הוי''), ובין נקודת פנימיות הלב ('ביניכם') – היינו, שעשיית עבירות גורמת ליצירת כמין לבוש (שמלה) ומקיף המהווה הפסקה והבדלה בין המשכת אלקות לפנימיות לב האדם.

[והבדלה זו גורמת –]

ש[גילוי אלקות זה] אינו נוגע ל'פנימיות הלב' – האלקות הנמשכת ע"י תורה ומצוות לא 'תגיע' לפנימיות לב האדם ולא תפעל בו מאומה, כי ישנו דבר המסתיר על לבו מאלקות, שמבדיל בין האלקות ללב, ואז לבו לא יכול להתעורר על ידי המשכה זו להתכלל באור אין סוף ב"ה עצמו, כנ"ל (שזוהי הפעולה שהיתה צריכה להיות ע"י המשכה זו).

בלתי אם יסור המכסה והמסתיר לבחינת ה'מקיף' שב'זה לעומת זה' – המשכה אלקית זו

את אביה וגו'. כי הנה מעלת ומדרגת הבכיה, היא בחינת תשובה עילאה הגדולה מכולם, שכמה בחינות ומדרגות יש בתשובה עילאה, והיא העולה על כולנה. ועל זה נאמר לעתיד לבוא בבכי יבאו וגו', וכתוב והנה נער בכה ותחמל עליו, והיינו על דרך שאמרו על רבי עקיבא כשאמר שיר השירים זלגו עיניו דמעות, שהבכיה הלזו היא מחמת דביקות הנפש בשרשה למעלה מכדי אשר תוכל נפשו שאת, שאז אין שליט ברוח לכלוא

תשובה עילאה לחזור למקורה ושרשה באלקות, כאשר הנפש תרגיש התקרבות גדולה זו תפרוץ בבכיה רבה, בכיה בגלל גודל רגש השמחה וההתקרבות לאלקות, כמשל כאשר הבן חוזר לאביו לאחר שהתרחק ממנו להרבה שנים, שאז פורץ בבכי מתוך שאינו יכול להכיל רגש עצום זה. כך ע"י הרגשת הנשמה את תכלית ההתקרבות לאלקות לעתיד לבוא, תפרוץ בבכיה גדולה.

ובתיב¹¹⁷ - כאשר בת פרעה מצאה את התיבה בה הונח משה רבנו ופתחה אותה - "וַהֲנִיחָהּ נָעֵר בֶּכָה וְתַחְמֹל עָלָיו" - לפי פנימיות הדברים הפסוק מתייחס להנשמה (הקרויה 'נער') ובכיותה הגדולה כהנ"ל, ומזה נמשך 'ותחמול עליו', המשכת רחמים רבים מהקב"ה. הרי שהבכיה דווקא מעוררת את הרחמנות של הקב"ה.

[ומבאר באיזה סוג בכיה מדובר כאן:]

והיינו, על דרך שאמרו על רבי עקיבא¹¹⁸: כשאמר שיר השירים - והשיג בו סודות גדולים - זלגו (זרמו) עיניו דמעות. שהבכיה הלזו - בכיה מסוג זה, כמו שהיתה אצל רבי עקיבא - היא מחמת דביקות הנפש בשרשה - בבחינת 'תשובה עילאה', למעלה מכדי אשר תוכל נפשו שאת [ולסבול] - מרגיש דביקות עד כדי כך שאין ביכולתו להכיל רגש זה, שאז "אין שליט ברוח לכלוא וגו' אַתְּ

למה שנאמר 'ובכתה את אביה', היינו עבודת התשובה הבאה מתוך בכיה אמיתית, כפי שממשיך לבאר.

כי הנה, מעלת ומדרגת הבכיה היא בחינת 'תשובה עילאה' הגדולה מכולם, שכמה בחינות ומדרגות יש ב'תשובה עילאה', והיא - ענין הבכיה - העולה על כולנה - הדרגה הנעלית יותר ב'תשובה עילאה'.

'תשובה עילאה' עניינה 'אתדבקת רוחא ברוחא' - דביקות נפש האדם בעצמותו יתברך. שכן עניינה הפנימי של תשובה בכלל הוא השבת והחזרת הנפש למקורה, כנאמר 'והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה', ותשובה עילאה היא הבחינה הכי נעלית בהשבה זו - דביקות מוחלטת באור אין סוף ב"ה עצמו. ובתשובה עילאה גופא הדרגה הנעלית ביותר שבה היא כאשר היא בבחינת בכיה, כפי שממשיך ומבאר הטעם לכך.

ועל זה - מעלה גדולה זו של בחינת הבכיה - נאמר לעתיד לבוא "בְּבִכִּי יָבֹאוּ וגו'"¹¹⁶ - הרי שיבוא להגאולה מתוך בכיה, ראיה לכך שבכיה היא דרגה גבוהה ביותר הקשורה במיוחד להגילוי דלעתיד לבוא. כי כאמור, לעתיד לבוא תהיה התגלות עצמות אלקות למטה, וזה יגרום להתעלות נפש האדם בתכלית השלימות בבחינת

116. ירמ' לא, ח.

117. שמות ב, ו. וראה אוה"ת שמות כרך ז ע' ב'תקיג.

ומאה"ז אתהלך לאזניא ע' קיט.

118. ראה זח"צ צא, ב. א"ז או"ח סרפ"ח סק"ב בשם ז"ח.

וגו'.³ ועל ענין בכיה זו איתא בשם האריז"ל, שכל מי שאינו בוכה בראש השנה ויום הכפורים אין נשמתו שלימה, שבכיה זו היא שלימות הנשמה, ועיקרה ביום הכפורים, בחינת תשובה עילאה, לפני הוי תמחרו.

של ראש השנה ויום הכפורים, וכמבאר לעיל בענין 'עשרת ימי תשובה'.

ועיקרה ביום הכפורים¹²¹, בחינת 'תשובה עילאה', "לפני הוי' תמחרו"¹²².

עיקר בכיה זו הבאה מתכלית הדביקות באלקות הוא ביום הכפורים, כי אז מגיעים להדביקות הכי נעלית עם השם, כהמשמעות הפנימית של הכתוב 'לפני הוי' תטהרו', שכדי להטהר לגמרי מכל העוונות, שזהו עניינה של יום כיפור מתעלים לבחינת 'לפני הוי', דרגה שלמעלה גם מבחינת שם הוי', היינו לעצמותו ומהותו יתברך ממש, התדבקות רוח ברוח הנ"ל בענין 'תשובה עילאה, ואז כאשר מרגיש התקרבות זאת יפרוץ בבכי.

חגות צמח צדק

כ. ועיין מה שנתבאר לעיל סוף ד"ה 'ושמתי בדכד'. ובפרשת וישלח על פסוק 'ויקח מן הבא בידו מנחה'. ועל פסוק 'וקבל היהודים'.

הרות]¹¹⁹ - אין ביכולתו לשלוט בעצמו למנוע את עצמו מלפרוץ בבכיה, שכן "כשהכלי שלמטה קטן מהכיל [את השמחה], אזי מתקבץ במוח ורוחה המותרות בליחות הדמעות" (תו"א כו, א).³ ועל ענין בכיה זו - הבכיה מחמת דביקות הנפש בשרשה, בחינת 'תשובה עילאה' בדרגה העליונה ביותר - איתא בשם האריז"ל¹²⁰ ש'כל מי שאינו בוכה בראש השנה ויום הכפורים אין נשמתו שלימה', שבכיה זו היא שלימות הנשמה - בכיה זו אינה מסוג הבכיה הבא מחמת מרירות הנפש וכדומה, אלא היא מורה על שלימות הנפש (כלשון האריז"ל 'שאין נשמתו שלימה'), היינו, בחינת 'תשובה עילאה', בכיה הנובעת מרגש הדביקות הגדולה של הנשמה עם שרשה, שניתן להגיע לדביקות נעלית זו בימים מיוחדים אלו

וראה לקו"ש ח"ט ע' 208 בארוכה. ובס' מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תמח ואילך.
121. ראה ביאור בלקו"ש ח"ט ע' 208 הערה 41.
122. ויקרא טז, ל.

119. קהלת ח, ח.
120. הובא בפע"ח שער השופר (ריש פרק ה). ובבא"ט שו"ע או"ח (סי' תקפ"ד סק"ג). שער הכוונות דרושי ר"ה (קודם דרוש א') סידור האריז"ל סוף סדר הנסירה.

ברכת מזל טוב

להרה"ת ר' חיים שיחי' מייזליש

**שליח כ"ק אדמו"ר זי"ע בעיה"ת לייקוואד
לרגל הולדת בנו למזל טוב**

ויהי רצון שיזכה לרוות הרבה אידישע חסידישע נחת מכל יו"ח,
ויתברך בכל מילי דמיטב בטוב הנראה והנגלה

**המברכים
בני החבורה ד'לייקוואד**

נדבת לזכות

הילד יצחק דוד שיחי' פאגלמאן

ויהי רצון שיגדל לתורה לחופה ולמעשים טובים, ושירו ממונו הוריו
הרבה אידישע חסידישע נחת

לזכות

הרה"ת שניאור זלמן וזוג' נחמה שיחי' אורמלאנד

לרגל הולדת בנם למז"ט

שיזכו לגדלו לתורה ולחופה ולמעשים טובים ושירו ממונה ומכל יוצ"ח אידישע חסידישע נחת
ויהי להם ברכות בטוב הנראה והנגלה בכל מכל כל

לזכות

השליח הרה"ת ר' יוסף יצחק וזוגתו מרת שטערנא שרה שיחיו

מינץ

לזכות

הילדים מנחם מענדל, אייזיק גרשון, צמח, משה, וחי' מושקא שיחיו

מינץ

שיהיו להם ברכות בכל מכל כל בטוב הנראה והנגלה, ושירו מהם הוריהם
אידישע חסידישע נחת

נדבת

ר' יוסף הלוי וזוגתו מרת חנה מלכה שיחיו

גורבין

לזכות

כל משפחתו

שיהיו להם ברכות בטוב הנראה והנגלה בכל מכל כל, ושירו מהם
הוריהם אידישע חסידישע נחת

לעילוי נשמת הרה"ת הר' אליהו ציון בן הרה"ת ר' חנניה ומרת ברוכה

ולזכות מרת סופי' בת גרז שתבדל לחיים טובים וארוכים

ולזכות ר' חיים שמעון בן רחל, ומרת חי' לאה בת ראשקא שיחיו

נדבת אוריאל בן סופי' וזוגתו מרת חנה טויבע בת חי' לאה ומשפחתם שיחיו
להצלחה רבה בגו"ר

לזכות הרה"ת ר' שמואל דוד וזוגתו שיחיו

ניומאן וכל משפחתם

לזכות ר' יעקב בן חנה שיחיו גרסון וכל משפחתו

לזכות משפחת באביטש

שיתברכו בכטו"ס בבני חיי מזוני ובכולם

רווחי

לזכות משפחת אהרן

שיתברכו בכטו"ס בבני חיי מזוני ובכולם

רווחי

Refuah Sheleima for

Daniel Reuvein ben Dina

Donated Anonymously

לזכות

הרה"ת ר' לוי הלוי בן שרה

וזוגתו מרת שיינא מלכה בת רחל

ובניהם יהודית, צבי הירש הלוי, חי'

מושקא בת שיינא מלכה

לזכות

הרה"ת ר' שלום דובער וזוגתו מרת חי'

מושקא גורביץ וכל משפחתם

לזכות הרה"ת ר' יוסף רסקין

וכל משפחתו

לזכות התמים אליה סילפין

לזכות הרה"ת ר' נפתלי

מיכאלאווסקי וכל משפחתו

לע"ג בתיה בת שלמה הלוי ע"ה

לזכות לוי וזוגתו מרת רבקה

לאה ובניהם חי' מושקא, מנחם

מענדל, ובתיה מינא געלב

לזכות הרה"ת ר' שרגא

פייועל בראוד

לזכות

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ולזכות

הרבנית הצדקנית חי' מושקא

לזכות הרה"ת ר' אברהם דוד

ומרת רחל לאה טיברג

מנדבים חודשיים

לע"נ ר' ראובן בן ר' יוסף
רובינשטיין ע"ה נדב
חתנו ר' מיכל קארצאג

לזכות יהודית
ולזכות אחיותיה חיי מושקא,
זעלדא, ואחיה שרגא
פיוויש, מנחם מענדל
נדבת הורי מרדכי אברהם
ישעיהו וזוגתו מרת אסתר
שפרה טלזנר

לזכות הרב ומשפיע שמואל לו,
שימשיך בעבודתו הקודש
מאת תלמידו שאול גנולי

לזכות
World Trade Copiers
ואברהם הולצברג

לזכות הת' מנחם מענדל
בן שיינא באשא

לזכות אסתר בת רחל

לזכות הילד חייל בצבאות ה'
אברהם זאב בן שיינא באשא

לזכות ר' לוי יצחק הלוי
וזוגתו מרת חנה קורניסקי
וכל יוצאי חלציהם
ולזכות 'חדר מנחם' מלבורן
אוסטרליה

לע"נ ראובן אברהם
בן אלתר שלמה זלמן

לע"נ הרה"ח הרה"ת ר' שמואל
אייזיק הלוי ע"ה פאפאק
נדפס על ידי ולזכות משפחתו

לזכות ולרפו"ש עבור
חיי אלה שתחיי בת ריסא
ולזכות עמנואל בן חיי סאשה

לזכות ולרפו"ש ליוסף יצחק בן
איריס ודורי בן אורה

לזכות אשר בן רינה לזיווג
משורש נשמתו ולגאולה
שלימה של עם ישראל
בקרוב ממש

לזכות ולרפו"ש לשאול אליהו
שיחיי בן חנה רבקה שתחיי

לזכות מרת חנה מינא
בת שושנה אביבה

לע"נ הר"ר כתרילאל שלום בן
הר"ר חיים יצחק ע"ה

לזכות הרה"ת ר' יונתן מיכאל
הכהן בן ריסא, וכל משפחתו

לזכות הרה"ת ר' נחמן דוב
שיחיי בן מאלע, וכל משפחתו

לע"נ יחזקאל בן יוסף חיים
ולע"נ רבקה בת יחזקאל

לזכות הרה"ת ר' אברהם
אברמסון וכל משפחתו

לזכות התמים מיכאל זהבי

לזכות הרה"ת ר' ישראל מאיר
אברמסון וכל משפחתו

לע"נ הרה"ת אברהם ישעי'
בהרה"ת עובדי' ע"ה שטראקס

לזכות בת שבע שתחיי
בת הרה"ת יוחנן מרזוב
וכל משפחתו

לזכות דינה בת שבע
בת מאירה אסתר

לזכות פערל רייזל
בת אהובה ברכה

לזכות הרה"ת ר' יהושע
בירקאוויץ וכל משפחתו

לע"נ רבקה אלטא
בת חנה לאה ע"ה

לע"נ הילדה היקרה עדאל
שיינא ע"ה בת הרה"ת מרדכי
אליה ילחט"א האנאווער

לזכות הרה"ת ר' אביגדור
סימאנדס וכל משפחתו

לזכות הרה"ת ר' חיים משה
וזוגתו מנוחה רחל ובניהם מנחם
מענדל ופעסיא

ברוכים הבאים לאוצר הגדול של שיעורי חסידות

אוצר כלום של מגוון שיעורים בכל המקצועות
בחסידות

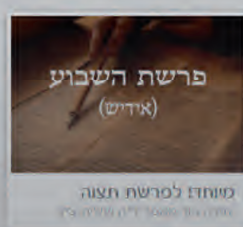
מכונס לפונדק אחד באופן הכי נוח והכי יפה
ממיטב המשיפיעים שיחי

היכנס

תרומ

הרשמה לרשימת התפוצה

מומלצים

ברוך שהחיינו וקימנו לזמן הזה!

בשמחה רבה אנו רוצים להודיע שבעזרת השם נפתח
שערי האתר החדש

המכיל אלפי שיעורים בחסידות: תניא, תורה אור, לקוטי תורה, דרך
מצותיך, מאמרי חסידות ועוד - הכל בסדר מסודר דבר דבור על
אופניו, שעדיין לא נראה כבושם הזה.

כמו כן, אפשר למצוא שיעורים מסודר לפי פרשת השבוע ומועדים
ונושאים שונים.

כתובת האתר: otzerhachassidus.com

סעמי וראו כי טוב...

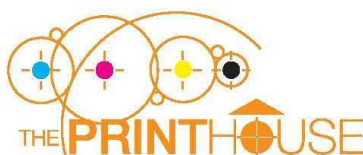
מכון אשכנז באמא

**ניתן להשיג הקונטרסים בחינם מידי שבוע בשבוע
במוקדים בכל שכונות החרדיות ברחבי ניו יארק**

**לפרטים נא להתקשר בטלפון 718-650-6295
או באימייל info@otzerhachassidus.com**

**כמו"כ אפשר לקבלו באימייל
או להורידם מאתר אוצר החסידות
www.otzerhachassidus.com**

נדפס באדיבות

538 Johnson Avenue | Brooklyn, NY 11237

t 718.628.6700 f 718.628.6900 e jobs@tphny.com w tphny.com